Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-386512-p0001-5

EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
VI-19.
SIGNAT. cIↃIↃCCCXIII.

Ref. theol. Vol. 40

einzeln verzettelt 30/3. 1915.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-386512-p0002-0

27.

D. T. O. M. A.

ספר חיים

LIBER VITÆ

factaq; ab æternô

IN EUNDEM INSCRIPTIO,

Disquisitione publicâ Theologicâ,

SUB PRÆSIDIO

VIRI Maximè Reverendi, Magnifici, Amplissimi

atq; Excellentissimi,

DN. JOHANNIS MEISNERI,

Doctoris Theologi, Prof. Publ. celebratissimi, Venerandi Collegii Theologici Senioris, Templi omnium Sanctorum Præpositi gravissimi, Synedrii Ecclesiastici Adsessoris dignissimi, meritissimi &c.

Dn. Patroni, Præceptoris, Hospitis ac Promotoris sui πμαλφεςάτε, ἐντιμοςάτε,

In Electorali Wittebergâ proponebantur

AUTORE

M. FRIDERICO KETTNERO,

Stolbergâ-Misnico.

Addiem Decembr. M. DC. LXIV.

In Auditoriô Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Offic. Typogr. MICHAELIS Wendt.

IN NOMINE CHRISTI.

Ἀπὸ τούτου γὰρ ἄρχεσθαι χρὴ καὶ πλευτᾶν εἰς τοῦτον.

DE LIBRO VITÆ ET INSCRIPTIONE IN EUNDEM.

CAPUT I.

Quod proœmiale est, & propositum thema ab ambiguitate liberat.

§. I.

SI in quavis aliâ, tum in hac potissimùm Disputatione verissimum deprehendimus Philosophi monitum l. 1. Topic. c. 14. *Facilè quid sit id, de quo quæritur, potest intelligi, si explanatum sit, quot modis illud dicatur.* Etenim quia nobis *de Libro Vitæ* acturis viâ debitâ h. e. methodicâ procedendum est, meritò Philosophum sequimur, πολυσημασίαν & ὀνόματος ante omnia indagantes. Librum Vitæ considerabimus è Scripturâ, *quot* ergò *modis* in Scripturâ *vel dicatur, vel cui tribuatur, vel quid ab aliis* libris Deo tributis *differat, aut in quô* singuli *conveniant*, brevibus dicendum est.

§. II. Viderat sublimitatis Aquila D. Johannes in Apocalypsi suâ Dominicâ *libros & librum* in conspectu Throni Dei. *Libros*, è quibus mortui judicati sunt κ τὰ ἔργα αὐτῶν: *librum*, qui vitæ est, prout edocemur cap. xx, 12. Plures itaq; Deo in Scripturis libri assignantur, quàm hic unus, qui vitæ dicitur. Loquimur de libris, *qui DEO assignantur*, unde vel primô intuitu patet, hujus loci non esse, quos assignare fortassis

tasis ipsi quis possit; nec illum, quem plerique; cum Augustino ex Apoc. l. c. vel malè intellecto, vel corrupto vocant βίβλον τῆς ζωῆς ἑκάστου. V. Suarez in Thom. Tr. II. l. 1. c. xx. p. 208. Cæterùm in illorum explicatione ita procedemus, ut dicatur (α.) *quot sint* (β) *quid invicem differant vel conveniant*, & (γ) *cui & quomodo tribuantur.*

§. III. Tot Deo libros tribuimus, quot Scriptura. *Tribuit* autem *tres* potissimùm (1.) *librum universalem*, qui aliàs aliô nomine dicitur liber τῆς προνοίας s. providentiæ (2.) in statu contractiori *librum specialem*, qui est κρίματος s. judicii (3.) *specialissimum* τῆς ζωῆς s. vitæ; quorum hic solos electos assignatos habet; ille solos peccatores; iste verò indiscriminatim omnes tam justos, quàm peccatores continet; imò nec homines solùm, sed & alias creaturas.

§. IV. *Liber Universalis* s. providentiæ describitur â Davide Psal. cxxxix, 16. quòd in eô omnes dies nostri scripti fuerint, qui futuri erant, etiam cum nondum extabat unus ex illis: quod Lutherus notanter reddidit de diebus vitæ: **Alle meine Tage waren auf dein Buch geschrieben / die noch werden solten / und derselben keiner da war.** A D. Johanne Apoc. v, 1. vocatur *liber scriptus intus & foris, & septem sigillis signatus*, ut intelligamus, eum rerum cognitarum & revelandarum copiâ undiquaq; refertum & plenum esse, non secus ac sicut in membranis materiam ita abundantem videmus, ut à parte tam interiori, quàm exteriori descripta sit. Ubi equidem non ignoramus, in quot hic divortia Commentatores abeant; *alii* enim per librum intus & foris scriptum *utrumq; Testamentum* & per septem sigilla præcipua Christi mysteria intelligunt, cujus sententiæ fuerunt August. Orig. Hilar. & alii Patres: *alii* vero *ipsum Christum* notatum volunt *cum septem Redemptionis nostræ mysteriis*, qualia sunt Incarnatio, nativitas, passio, resurrectio, adscensio, missio SS. & adventus ad judicium, quæ opinio Bernhardo adscribitur; *alii* deniq; *per ipsam apocalypsin* explicant. Sed omnium optima explicatio nobis heic placet, quæ celeberrimis nostratium Theologis placet, quod sc. h. l. ipsius *divinæ providentiæ liber* indi-

indigitetur, in quam rem videri potest B Meisner. in Anthropol. dec. 2. disp. xv. Quòd verò liber hic *signatus* dicitur, eo-ipsô *gubernamenta divinæ providentiæ occulta* esse perdocemur; quòd *sigillatus* postea septem sigillis, numerô perfectô & aptô religionis, ut Pythagoras vocabat. *providentiæ divinæ perfectio* ob oculos ponitur. Vocatur aliàs hic liber naturæ, gubernationis, creaturarum &c.

§. v. Libro providentiæ subordinatur *judicii liber*, quem vidit Daniel c. VII, 9. 10. in conspectu antiqui dierum. Quem librum Augustinus interpretatur de *Sanctis*, qui cum Christô ad judicium venturi sunt; Beda *Scripturam* intelligit, Barradius *librum conscientiæ*; Maldonatus autem per illum accusatorum *objectiones* & Patronorum *responsiones* notari putat. Sed quâ ratione Sanctos vel Apostolos libros judicii divini vocabimus, cum illi potius *assessores judicii* perhibeantur? Matth. XIX, 28. Deinde liber conscientiæ *hominis* potiùs *liber* est, quàm Dei. Ut taceam, in conscientiis hominum non remanere singula ipsorũ opera scripta, sed facilè oblivione obliterari. Objectiones verò & responsiones hunc librum esse nimis longè petitum est. Optima Interpretatio videtur, quæ hos libros de exactâ Dei omnium dictorum factorumq; notitiâ explicat. Sicut enim liber in genere, quando Deo tribuitur, nihil aliud est, quàm summa ejus scientia; quô de inferiùs plura disseremus; ita nec necessitas cogit, ut hic alium ab illô sensum quæramus.

§. VI. Sed si aliquis quæsierit, quâ de causâ πληθυντικῶς dicatur, *libros esse apertos*, tum id ideò factum putabimus, quòd varia scientia & *multiplex DEI cognitio* innuatur. Vel quod sentit B. noster Hutterus LL. CC. Art. XXII. controv. 9. spec. q. 6. ideò hos libros in plurali numerô dictos censeamus, quia non una atq; eadem, sed diversa planè & alia quidem de electis, alia de reprobis sententia promulgabitur. *Re & actu liber unus est, at virtute & ratione plures, quatenus plurium hominum facta continent*, inquit Suarez. in Thom. tr. 2. l. 1. c. 20. Ratio enim unicam hanc notitiam inadæquatis conceptibus *pro varietate objectorum*, ad quæ extenditur, solet dispescere, quo sensu minimè plures in Deo notitias facimus, sed hæc

pluralitas *potius in pluralitate objectorum, quàm in Deo subjectivè* (quod contra naturam ipsius esset) fundata est. Sic eodem modo Apoc. xx, 12. in plurali numerô libri aperti dicuntur: quanquam hæc alii aliter explicent. V. B. Gerhard. in Not. ad Apocal. c. xx, 12.

§. VII. *Tertius*, qui h. l. considerandus est, quemq; impræsentiarum nostri instituti propriè volumus, *liber vitæ* dicitur, is verò *non temporalis, aut* vocatis quoq; *communis*, uti Zanchius & Franc. Junius contendunt, *sed æternus & singularis*, in quô singulariter electorum nomina annotata sunt: *non materialis* aut propriè dictus, qualis S. Sacra dici potest, *sed qui immaterialis* est & metaphoricè talis, notatq; notitiam Dei, non absolutam, simplicem aut universalem, sed *limitatam, approbativam & specialem*, quâ Deus solos electos specialiter, certò ac infallibiliter novit.

§. VIII. Neq; multiplex est hic liber, sed *unus unitate essentiæ*. Equidem Thomas de Aquino Tom. 1. part. 1. q. 24. art. 1. Pererius, Becanus T. 1. oper. c. 14. q. 8. *tres vitæ libros* faciunt, *unum* in quo Electi ipsi scribantur ad vitam; *alterum* modi, quô perveniri possit ad vitam, *tertium* verò, in quô facta & gesta electorũ annotentur. Verùm id *minus rectè* dicitur; nam Scriptura semper, quando meminit, unius vitæ libri meminit, ubi & nomina & gesta fortè assignata sint. Quod si verò maximè liber aliquis esse concedatur, in quô facta & gesta electorum conscripta sint, ille tamen vix alius erit, quàm quem antea *judicii* diximus. Deinde quoad secundum, in quô modus perveniendi ad vitam descriptus sit, intelliguntq; S. Sacram, *liber materialis cum immateriali* malè confunditur.

§. IX. Distinguuntur ergo hi libri in librum *providentiæ, judicii & vitæ*. Addit his Calvinista Polanus quartum, quem vocat *Scripturæ*. Non adeo benè. Liber n. Scripturæ, uti modò diximus, materialis est & propriè dictus, qui inter *metaphoricos* & impropriè tales numerari non debet. V. ejus Syst. Theol. l. 2. c. 35. Suarez adjicit *librum mortis* in Thom. tr. 2. l. 1. c. 20. Verùm hic sermo non est, quot Deo libri tribui κατ' ἐν-

ἀναλογίαν posſint, ſed quot ipſi Scriptura tribuat; cumq; per librum vitæ notitia Dei indigitetur, Deus autem reprobos ignorare potius, quàm noviſſe dicatur, ideo malumus loqui cum Scripturâ, quâ tacente itidem libenter tacere. Scriptura librum vitæ nobis exhibet, eumq; ſolùm ad Electionem reſtringit. Cœterùm quòd & Scriptura ſic appellari poſsit, non negamus, interim abſtinentes cum Scripturâ, ut eò feliciùs liber vitæ à Scripturæ diſtingui queat. Eodem modô Sixti Senenſis quoque ſe diſtributio habet, quam videſis apud B. Meiſn. l. c.

§. x. Diximus antea, quod hi libri *materiales* non ſint, quia Deus, cui aſsignantur, non indiget ullô librô materiali, in quô vel decreta ſua, vel facta noſtra annotet; πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, uti loquitur Autor Epiſtolæ ad Hebræos c. IV, 13. Sed Scriptura loquitur κατ' ἀνθρωπολογίαν & συγκατάβασιν, more deſumptô à more loquendi hominum; quòd uti homines res & actus memorabiles in libris annotare ſolemus: ita Deus ad noſtri morem metaphoricè res & perſonas fidelium aſsignare dicitur. ἀνθρώποις γὰρ ἔστιν ἀνθρωπίνως ἡ γραφὴ διαλέγεται, inquit Procopius. Quæcunq; ergo Deus nobiſcum loquitur humano modô, ea à nobis intelligenda ſunt divino modô, ne in Deô aliquam imperfectionem, perfecta imperfectè explicando, inducamus. Hinc per librum in genere nihil aliud intelligimus, quàm infallibilem Dei notitiam. V. Magnif. Dn. Præſes in Diſp. de Libr. Vit. th. 2.

§. XI. Nunc ultimô locô collatio horum librorum quoq; inſtituenda eſt, ut quid vel conveniant vel differant, eluceſcat. Quod ad *conceptum convenientiæ*, omnes ſunt metaphoricè tales, omnes notitiam Dei ſignificant, omnes non niſi Deo inſunt, omnes à ſolô Deô ſcribuntur. Quoad verò *differentiæ conceptum*, differunt primò ut *latius & anguſtius*; liber providentiæ univerſalis eſt; vitæ & judicii ſunt particulares. Differunt porrò *ratione fundamenti*; Liber enim providentiæ pro fundamento habet affectum Dei paternum generalem; judicii ejus juſtitiam & ſanctitatem; vitæ gratiam & miſe-

misericordiam ſpecialem. Quæ differentia verò tantùm *rationis ratiocinatæ* eſt, ut loquuntur, quia in re fundatur ob diverſa, quæ hic realiter dantur, objecta atq; fundamenta.

CAPUT II.

Ubi Fundamenta libri vitæ diligentiùs è Scriptura, tanquam principiô cognoſcendi, eruuntur.

§. XII. Diximus de libris, qui Deo aſsignantur *in genere*, nunc propiùs paulo ad illum, circa quem occupati erimus Librum VITÆ, fundamenta de ipſius *exiſtentiâ* è Scripturâ, quæ ſola *principium cognoſcendi* hic eſt, diligentiùs eruturi. *Ratio* enim ex ſuis principiis hac de re judicare non poteſt, cum ſit myſterium à ſeculis abſconditum, Rom. XVI. Et uti *ex ratione*, ipsô Sohniô teſte, *de prædeſtinatione judicandum non eſt, ita nec de libro vitæ electorum*, quippe qui eodem recidit. Hinc Liber Chriſt. Concord. rectè ait, *rationi humanæ extra & citra verbum DEI hoc myſterium penſitanti locum nullum eſſe reliquendum.* Interim verò mens non eſt, quòd omnem planè rationis *uſum* velimus hic excludere, quod tantum abeſt, ut ſtatuamus, ut potius rationem *neceſſariam* dicamus. Eſt enim & ſuus ipſi concurſus. Concurrit ut *ſubjectum* perficiendum ac informandum, ut *informata effectivè quoq; & organicè ſuos actus producat*, cum nemo ſine actibus intellectus intelligere queat, uti diſſerit Dn. D. Müller. Quæſt. Select. Semicent. I. q. 34. Libenter ergo rationis *uſum* damus, damus ipſam *ut ſubjectum*, damus quoque ejus *effectus*, verùm quòd penes eam *judicium* aliquod deciſivum, directivum aut imperativum obtinere debeat, hoc negando negamus. Adde, quòd ipſa huic rei decidendæ planè ſit impar ac inſufficiens, ſibi enim relicta non intelligit, quæ ſpiritus Dei ſunt, I. Cor. II, 14. & ſapientiam Dei in hoc myſteriô ἀποκεκρυμμένην nemo Principum ſeculi cognovit, Rom. XVI, 26. I. Cor. II, 7. 13. Verſatur ratio in iis, quæ *ſub ipsâ* ſunt, at quæ *ſupra ipſam*, comprehendere nequit.

§. XIII. Alia idcirco via quàm ratio quærenda eſt, quâ

ad

ad perfectiorem hujus myſterii cognitionem adſcendatur, eaq; *ſola Scriptura* eſt, cui ſoli ſolum hoc imperium manet, quòd principium ſit, quòd norma ac regula controverſiarum fidei. Hinc meritò applicatur, quod Theologi aliàs de prædeſtinatione dicunt: Inſcriptio in librum vitæ *non à priori, ſed à poſteriori conſideranda eſt* h.e. non abſq; verbô ullas cogitationes ſuſcipiendas in tam arduo negotiô, ſed ex verbô de tota re ſtatuendum eſt, prout id pluribus explicat B. Hunnius de prædeſt.

§. XIV. Nec obſtat, ſi ex Calvini mente excipere velis, myſterium hoc eſſe abſconditum, eſſe occultum, eſſe arcanum, cùm id expreſsè falſum ſit, & Apoſtolo κατὰ τὸ ῥῆμα contradicat. Revelavit enim Deus hanc doctrinam γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τὸ θέλημα τοῦ αὐτοῦ, Eph 1,9. Aut ſi *omne DEI conſilium* de ſalute noſtra revelatum eſt, teſte Paullo in Actis c. xx, 27. quid amplius in hoc Salutis noſtræ conſilio conſiderabimus? Et profectò quicquid revelatum eſt, id abſconditum eſſe non poteſt, nec arcanum, nec occultum. Id equidem non ignus inficias, multa *in transcœleſti hoc negociô*, quod Hunnius vocat l.c., quoad in hoc ſeculo vivimus, manere inacceſſa, abſit tamen, ut vel minimam inſufficientiam ſtatuamus, quaſi myſterium tam arduum, tamq; neceſſarium ſufficienter revelatum non ſit, habeatq; Deus *arcanam* adhuc *voluntatem*, quam in hoc opere nondum revelaverit, ut Calviniani volunt. Scripturam ſequemur, quæ cum omnem voluntatem Dei revelatam dicat, ipſius veritati meritò cedimus credimusq;. Tandem verò ſi vel maximè concedamus, dari voluntatem Dei arcanam, probandum adhuc erat, hanc *à revelata diverſam* aut oppoſitam eſſe. Etenim *quam nos in verbo Evangelii voluntatem revelatam habemus, eam ipſam ſtatuendam eſſe æternum & immutabile decretum, conſilium & beneplacitum DEI de electione noſtrâ aſſerimus* cum B. noſtro Huttero in LL. CC. art. 22. in Diexodo p. 769.

§. XV. Dictum eſt, quòd Voluntas hæc Dei *in verbo Evangelii* revelata ſit, id enim h. l. quæri ſolet: an doctrina de Inſcriptione in librum Vitæ ſit *doctrina legis, an Evangelii?* Nam

cum unicè, ex verbo revelato judicandum sit de hac materia, hoc autem distinguatur in legem & Evangelium, meritô jure illa quæstio ventilatur. Sic in Loco de Satisfactione movetur, *an Christus pœnas sustinuerit secundum legem*, *an* verò *secundum Evangelium?* Ast quemadmodum ibi malè respondetur, quòd secundum Evangelium; ita hic æquè malè, si secundum legem dicamus. Evangelium est *verbum gratiæ*, non pœnæ. E. secundum illud CHRISTUS puniri non debebat, nedum poterat. Loquor de pœnâ legali in se, non de translatione pœnæ in CHRISTUM, quæ Evangelica est. Lex est *verbum justitiæ*. Erg. secundum hoc inscriptio in librum vitæ facta dici non potest, utpote cum sit opus misericordiæ & gratiæ. *Lex non agit de hominis peccatoris salvatione, aut ad salutem destinatione, sed potiùs de illius æternâ maledictione & damnatione*, uti B. Hunnius loquitur l. c. maledictus, maledictus &c. Deut. XXVII. Similiter B. Hutterus l. c. *Verbum DEI solum est*, inquit, *ex quô universa hujus mysterii tractatio petenda est, ut in quo nihil prætermissum, quod salutis negocium spectat: sed nec ex omni verbô mysterium illud addiscere licet, lex enim Mosis verbum quidem Dei est, sed cum doctrina hac nihil commune habet.*

§. XVI. Verbum itaq; Evangelii *fundamentum doctrinale* est hujus mysterii. In hoc voluntatem Dei explanatam videmus. Hæc est voluntas ejus, qui misit me, inquit Salvator Christus, Joh. VI. ut omnis, qui videt Filium & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et ex hoc unicè fundamento nostra quoque nunc *fundamenta pro libro vitæ* petemus, ut ne quis de vera ejus existentia, deq; Inscriptionis veritate dubius hæreat ac incertus. Sunt autem ea loca *partim*, in quibus hic liber *absolutè* ponitur; *partim* in quibus *cum addito* determinatur, *partim* verò in quibus *Synonymicè* declaratur. *Primæ classis* primus locus est, qui Dan. XII, 1. invenitur, ubi Propheta: *In tempore illo*, inquit, *salvabitur populus tuus, omnis, qui inventus fuerit scriptus in libro.* Sic Exod. XXXII, 32. Moses inquit: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Cui respondit Dominus: Qui peccaverit mihi, eum delebo de libro meo. Quem locum licet

cet alii per librum legis interpretentur, alii librum providentiæ intelligant, alii catalogum heroum, vel, ut Cajetanus vocat, librum principatus; alii librum gratiæ; circumstantiæ tamen si accuratè perpendantur, librum vitæ notari, satis luculenter ostendunt. Qua de re Waltherus in Harm. Bibl. in Exod. XXXII. p. 231. Magnif. Dn. Præses in disp. de Lib. Vit. th. 1, §. 19. & nos infra pluribus cap. ult.

§. XVII. *Secunda Classis* ea loca adducit, quæ librum hunc *cum addito* determinant, & disertam libri Vitæ mentionem injiciunt, ut Psal. LXIX, 29. ubi David: *Deleantur*, ait, *de libro viventium & cum justis non scribantur*, quem locum infrà dilucidabimus. Sic Phil. IV, 3. nomina Clementis & cæterorum Pauli adjutorum *in libro vitæ* esse dicuntur. Sic Apoc. III, 5. Johanni dicitur: *Qui vicerit, vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen ejus de libro Vitæ.* c. XVII, 8. *Et mirabuntur inhabitantes terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ à constitutione mundi.* Sic c. XX, 12. alius *liber apertus vitæ* dicitur & v. 15. *Qui in libro vitæ non inventus fuerit, in stagnum ignis mittetur.* & c. XXII, 19. *Si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet DEus partem ejus de libro vitæ & de civitate sancta & de his quæ scripta sunt in isto libro.* Interdum verò *duplex determinatio* additur, ut quando *liber vitæ agni* dicitur, Apoc. XIII, 8. c. XXI, 26. *partim*, ut B. Meisn Anthrop. l. c. explicat, quia agnus scripsit, *partim* quia agnus inscriptionem acquisivit, *partim* quia agnus fide apprehensus hujus libri fundamentum est, *partim* deniq;, quia agnus hunc librum olim in extremo judicio aperiet h. e. manifestabit, quinam in eo scripti sint, qui non, id enim apertio h. l. notat.

§. XVIII. *Classis ultima Synonymorum* est, quæ licet non iisdem verbis, rem tamen eandem significant. Sic Ezech. XIII, 9. vocatur hic liber *Scriptura Domus Israel*, Luc. X, 20. *Scriptio nominum in cœlis*, ubi juxta Suaresium in Thom. 1. part. 1. tr. 2. l. 1. c. 20. cœlorum nomine significari videtur ipsa Dei essentia, quæ est cœlum per essentiam s. nominando humano more contentum â continente. Sic Ebr. XII, 23. dicitur *conscriptio in cœlis*: cui opponitur, quando Jer. XVII, 13. dicitur, recedentes à Deo *in terrâ descriptos* iri, quoniam dereliquerunt ve-

nam aquarum viventium. Pari ſenſu dicitur quoque Inſcriptio in librum vitæ alio nomine ex 1. Theſſ. v, 9. Θεὸς εἰς περιποίησιν σωτηρίας, Act. XIII, 48. vocatur *ordinatio ad ſalutem*. Sic qui in librum vitæ aſsignati ſunt, dicuntur Eſ. IV, 4. *ſcripti in vitâ Jeruſalem*, ubi Propheta non loquitur de beneficiô aliquo corporali, ſed de adventu Meſsiæ, ſub quo tria promittit beneficia ſpiritualia, ſanctificationem, defenſionem & electionem, quam deſcribit per ſcriptionem in vitis Jeruſalem. Lutherus reddidit: **der geſchrieben iſt unter die Lebendigen zu Jeruſalem.** V. B. Meiſn. l. c. p. 173. Eſ. XLIX. *quorum nomen in manu DEI ſcriptum eſt*. 1. Sam. XXV. *quorum anima faſciculô viventium involuta eſt*. Matth XXV. *quibus paratum eſt regnum ab initio*. Quæ ſingula ὀφθαλμοφανῶς oſtendunt, eſſe librum vitæ, dariqúe Inſcriptionem in eundem, quid autem propriè ſit, quidve in eundem Inſcriptio, enucleabit

CAPUT III.

Quod explanat conceptum quiditatis.

§. XIX. *Neq;* enim *hic liber ipſe Chriſtus* eſt, quod Hugo Cardinalis & Sixtus Senenſis putarunt, quorum ille, citante Magn. Dn. Præſide l. c. in Apocal. cenſet, librum vitæ agni eſſe *ipſum agnum*, ex ea ratione, *quòd ipſe ſit mens DEI, unde ſicut domus eſt in mente artificis, priusquam fiat actio: ſic omnia ait fuiſſe in ipſo, qui omnium eſt exemplar & idea*. Hic verò l. 2. Bibl. Sanct. hanc denominandi rationem affert, quia ſc. *Chriſtus in lignô crucis velut liber quidam conſpicuus expanſus fuerit, aptatus non papyro aut membrana, ſed ipſa carne & membris; ſcriptus non atramentô, ſed pretioſo ſanguine; non calamis, ſed clavis*. Verùm hanc piam potius meditationem & allegoricam locutionem dixerim, quàm rei formalem rationem. Diſtincta enim utique ſunt *ſcribens*, & liber, *qui ſcribitur*. Si autem Chriſtus ipſe eſt hic liber, tum ſequitur, quòd ipſe ſeipſum ſcribat, quòd ἀνυπερβολῆς eſt. Quid? quòd in extremo judiciô hic liber aperiendus eſt, quâ ratione verò Chriſtus tum ſeipſum aperire dicetur? Conf. Apoc. XX, 12.

§. XX. Sic

§. xx. Sic non ignoramus, multos Patres *hac allegoria* usos esse. Ipse Liber Concordiæ & B. Lutherus sic docent. At non quòd *præcisè* & *formaliter* ita res habeat, sed quòd *allegoricè* explicari sic possit. *Alioquin* (verba sunt Magn. Dn. Præsidis l. c. §. 29.) *si phrasin Scripturæ & modum loquendi in ea expressum, uti par est, sequi velimus, sicut ipsa aliter de Christo & aliter rursus de libro vitæ loqui solet, ita nos pariter unum ab altero distinguere oportet.* Hinc licet hic liber vitæ agni dicatur, non tamen *in casu recto* liber vitæ agnus. Malè consequentia *à casu obliquo* ad rectum institueretur.

§. xxi. Neq; tamen præfractè refragabimur, si quis hunc librum *ipsum DEum* certo modo dixerit. Cùm enim liber Deo attributus aliter, quàm per ejus notitiam explicari vix possit, notitia autem Dei ab ipso Deo non nisi formaliter & juxta nostrum concipiendi modum distinguatur, ideo non peccabit, qui ipsum Deum ita vocet. Uti enim voluntas & potentia Dei ipse Deus est, æternitas quoq; Dei divina essentia, prout Augustin. ait l. 7 Confess. c. 4. ita nec notitia Dei à Deo realiter distincta est. Id, quòd ipse Philosophus in pari exemplo videtur innuere, asserens l. 12. Metaph. text. 51. Deum esse suum intelligere t. 39. Deum esse suam æternitatem t. 37. Deum esse simplicem substantiam, &c. Ut adeò rectè dixerit Leo P. de attributis quibusdam Dei in specie: *Nemo hominum veritas, nemo sapientia, nemo justitia est, sed multi participes sunt veritatis, sapientiæ & justitiæ: solus autem DEus nullius participationis est indigens, de quo quicquid dignè utcunq; sentitur, non qualitas est, sed essentia.* Quare si juxta hujus præceptum dignè de Deo sentire velimus, notitia ejus (hic liber est) non ut qualitas, sed ut ipsa essentia consideranda. Augustinus l. 20. de Civ. D. ait, quòd liber vitæ sit *quædam vis divina*, quâ fiet, ut cuicunq; opera sua bona vel mala in memoriam reducantur. At neq; sic res, uti debet, attingitur; hæc enim descriptio *libro judicii* potius, quàm vitæ tribuenda est. Nos librum vitæ *notitiam* Dei dicimus *specialem*, quæ notitia *entitativè* & *materialiter* ipse Deus est, uti Thomas loquitur. Quia tamen *ratione nostri*, quæ in Deo sunt unum, ut plura appa-

rent, hinc intellectus creatus æquivalenter ob imperfectionem ſuam Deum cognoſcendo in plura quaſi dividit, concipitq; unum primò, pòſt aliud, variisque conceptibus unum ſimplex & indiviſum objectum ſecundùm hujusmodi conceptiones imperfectè intellectum, ſibi repræſentat. Et hoc modo librum h. e. notitiam Dei ab eſſentia diverſam concipimus, cum tamen *in ſe* & *actu diverſa* non ſit.

§. XXII. Hinc aliter Dei *eſſentia*, aliter ejus *notitia* concipitur. Et porrò, ubi notitiam Dei concepiſti, concepiſti librum, quem Scriptura tribuit. Nam uti rectè Thomas Aquinas part. I. q. 24. art. 1. ait, *liber in DEO dicitur metaphoricè ſecundùm ſimilitudinem à rebus humanis acceptam*: ſicut enim conſuetum eſt apud homines, quòd illi, qui ad aliquid eliguntur, conſcribuntur in libro, utpote milites & conſiliarii, qui olim dicebantur *Patres Conſcripti*: ita liber vitæ in Deo importat notitiam prædeſtinatorum. Idem ſentit Thomas à Vio Cajetanus in Thom. ad h. l. *Liber vitæ*, inquiens, *in DEO metaphoricè dictus, eſt firma notitia ſignificativa prædeſtinatorum. Firmam* dicit hanc notitiam, quia ſicut conſcriptio in libris materialibus fit ad ſuccurrendum memoriæ: ita hoc ipſo contrà memoriæ divinæ firmitas ſignificatur. *Significativam*, quod uti ex ratione metaphoræ ſcriptura libri eſt ſignum agendorum: ita notitia Dei eſt ſignum repræſentans ipſi perducendos in vitam æternam. Hoc ipſum Judæis quoq; liquet, quibus hic liber dicitur ספר חיים. Unde Majmon. More Nev. c. XLVII. (quem citat Hotting. Theſaur. Phil. l. 2. c. 2. de libris Apocryphis) *Per metaphoram*, inquit, *liber DEO tribuitur*, quâ Metaphorâ Scriptores Sacri voluerunt, uti ſcribit Menaſſe Ben Iſrael de Reſ. mort., *coram DEO omnia manifeſta & in propatulo eſſe, quæcunq; hic in terris à nobis fiunt, & quod factorum noſtrorum accuratam quaſi rationem ineat.* Nos Chriſtiani ſumimus hunc librum pro *prædeſtinationis notitiâ*, quâ Deus firmiter retinet non tantùm, uti Thomas loquitur, ſe aliquos prædeſtinâſſe ad vitam æternam; ſed etiam quos præcisè. Huc pertinet, quod Theophylactus ait, quòd Liber hic οὐ μέλανι, ἀλλὰ μνήμῃ θεοῦ καὶ χάριτι ſcriptus ſit. Elegan-

ter

ter hunc librum definit Magn. Dn. Præſes l.c.th.2. quòd ſit *notitia DEI ſpecialis, in quâ ceu catalogo quodam nomina eorum ſcripta ſunt, quos Pater cœleſtis ab æterno ex gratia propter Chriſti meritum ad vitam æternam elegit.* Dicitur catalogus metaphoricè, non quòd Deus tali catalogo materiali indigeat, ſed quòd ſuos tanquam in catalogo ante oculos habeat. Novit enim dominus, qui ſint ſui, 2. Tim. II. 19. *Nec DEus eos neſcit, & in hoc libro legit, ut ſciat, ſed potius ipſa ejus præſcientia de illis, quæ falli non poteſt, liber eſt Vitæ*, inquit Auguſt. l. xx. de Civ. D. c. xv. Et Anshelmus ſuper Phil. IV. Tom. 2. *Nomina eorum ſcripta ſunt in libro Vitæ* i.e. *aſſignata tenentur ad vitam in memoria divinæ prædeſtinationis.*

§. XXIII. Dicitur autem hic liber Vitæ, quòd *ambiguè* poteſt intelligi *vel de vitâ gloriæ, vel gratiæ, vel naturæ.* Sed ſciendum eſt librum hîc dici ſolùm & propriè *reſpectu vitæ gloriæ.* Hinc, Thoma dicente, importat ſolùm notitiam electorum ad vitam gloriæ. Nam id, ad quòd aliquis eligitur, habet rationem finis, & non competit eligendo per ſuam naturam. Sed cum vita gratiæ talem rationem finis non habeat, ſed potius rationem ejus, quòd eſt ad finem, uti Thomas diſputat; ergo finis ſupra naturam exiſtens eſt vita gloriæ. Cæterùm reſpectu vitæ naturæ non eſt electio, nec liber Vitæ. Eadem mens eſt Vazquezii ad h.l. Thomæ.

§. XXIV. Inde etiam colligitur, librum vitæ ita dici, non quia *à DEO*, qui quidem vita eſſentialis audit, ſcriptus eſt; nec quatenus *in DEO* ſcriptus eſt, ſic enim nihil obſtaret, quò minus librum judicii & providentiæ quoque librum vitæ dicamus: ſed *ratione inſcriptorum*, quia non niſi viventes in hunc librum inſcribuntur, vel *ratione termini*, quia inſcripti ad vitam gloriæ inſcripti ſunt. *Particula illa, vitæ*, inquit Suarez, *non ſignificat materiam, in qua ſcriptio facta eſt*, ſed *objectum*, quòd inſcribitur, vel *terminum, ad quem* inſcribuntur. Quòd eleganter Magn. Dn. Præſes l. c. per ſimilia quædam *exempla* illuſtratum dedit, ut quemadmodum arbor vitæ, Gen. II, 9. via vitæ Act. II, 28. dux vitæ Act. III, 15. lignum vitæ Apoc. II, 7. ideò hoc nomine determinantur, quia hominem vel *in vitâ* con-

conſervant, vel *ad eam* ducunt, ita liber vitæ talis dicatur, quia qui in eum ſcribuntur, ad vitam æternam inſcribuntur.

§. XXV. Atq; hæc de ipſo libro præmittere placuit; nunc ad *Inſcriptionem*, ut quid per eam intelligatur, clareſcat. Uti verò liber propriè dictus locum hîc non habet, ita nec Inſcriptio aliter explicanda, quàm *more modoq; DEO debito*. Et quia ille ἀνθρωποπαθῶς Deo aſsignatur, notat autem ἀνθρωποπαθῶς ejus notitiam, ideo hæc eodem modô attribuitur, ut propriè nihil aliud ſignificet, quàm *decernere, ordinare, ſeparare, eligere, &c.* Vazquez. in Thom. 1. q. 24. art. inquit, quòd *per translationem* res aliqua in intellectu alicujus deſcripta eſſe dicatur, non prout intellectus imperio ſuo illius eſt principium, ſed prout memoriâ retinetur. Sic Thomas ibid. *dicitur aliquid*, aît, *conſcriptum in intellectu alicujus metaphoricè, quod in memoria firmiter tenet.* Nos ita procedemus: *alia* ſcriptio eſt in *chartâ*, alia in *corde*; alia in *membrana*, alia in *mente*; illa propriè talis eſt, hæc impropria: hanc Deo concedimus, illa locum non habet. Iterum alia fit *per naturam* & *implantationem*; alia per *doctrinam* & *inſtitutionem*; alia verò per *memoriam* & *receptionem:* illo modo notitia Dei naturalis ſ. τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ cordibus gentium implantatum dicitur, Rom. 1, 19. καὶ τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, Rom. 11, 15. iſto modo Corinthii dicuntur eſſe Epiſtola Chriſti ſcripta non atramento, ſed Spiritu Dei vivi 2. Cor. III, 2. 3. Hoc verò jubemur Dei legem deſcribere in tabulis cordis noſtri, Prov. VII, 3. At neutra harum Deo accommodari poſſe videtur, niſi fortè, quàm per memoriam diximus. Cavendum tamen, ne *receptionem aliquam*, quæ imperfectionem inferat, in Deo ſtatuâmus. Alius hic potius ſenſus indagandus, ille nim. qui meliùs per inſcriptionem in librum vitæ *ipſam electionem* ad vitam intelligit. Sunt enim electio & Inſcriptio *termini planè convertibiles*, ut rectè dicam: Quicunq; eſt electus, ille eſt in librum vitæ ſcriptus, & contrà. Nam ſicut ille, quia ab æterno eligitur, ſeparatur à cœtu non-ſalvandorum: ita qui in librum vitæ inſcribitur, aſsignatur in numerum electorum. Atq; idipſum erat, quòd ſupra debebamus dicere, ubi Synonyma quæ-

quædam adduximus. Idem est prædestinatio, quod Inscriptio in librum vitæ: neutiquam verò *abstracta* illa Calvinianorum quorundam (qui alio nomine Supralapsarii dicebantur) prædestinatio, quam *præscindere* ajunt ab electione & reprobatione, quâ ratione etiam reprobi prædestinati s. quod nobis idem est, in librum vitæ inscripti essent: *sed orthodoxa* orthodoxorum, ordinata & hypothetica.

§. XXVI. Quæ prædestinatio licet ab Inscriptione *realiter* & *secundum se* non differat, nec à libro vitæ *actu* distingui possit, negari tamen non potest, quòd aliqua, dicam insignis, ipsi cum hoc *differentia formalis* intercedat. Jesuita Becanus Tom. I. Oper. c. XIV. q. 8. ait, prædestinationem & librum vitæ differre hoc modo, quòd *illa sit conceptio mediorum*, quibus Deus prævideat aliquos perducendos ad vitam cum propositione ea media conferendi; *hic verò sit cognitio, quâ DEus cognoscat, qui perventuri sint ad vitam*, pergitq; librũ vitæ prædestinationem sequi, eamq; quasi obsignare. Quod quidem aliquo modo rem explicat, sed meliùs ipse Thomas dilucidat, asserens, prædestinationem esse *actum intellectus practici per modum imperii*, qui præcedat res futuras & scientiam speculativam illarum. Liber autem vitæ sit *actus intellectus speculativi*, quatenus ad memoriam refertur, prout ita mentem Thomæ explicat Vazquez q. 24. art. 1. Hæc assertio in se quidem bona est, sed tamen non absolutè tolerabilis; cùm enim, uti postea dicemus, liber vitæ *non merè* sit actus intellectus speculativi, quasi Deus rem nudè cognoscat, & in illa cognitione acquiescat; sed Deus ita suos cognoscit, ut simul curet; ideò illa cognitio, quia in cognitione non persistit, merè speculativa non est. Nos cum B. Meisnero Anthrop. dec. 2. disp. 15. hanc differentiam constituimus: *Liber vitæ catalogus* est, ubi electi consignantur, *prædestinatio verò & Inscriptio sunt actio* Dei consignantis: *ille ad intellectum* pertinet, *hæc voluntatis* est; *ille decernentis* est *notitia, hæc ipsum decretum*; *ille præcedit, hæc sequitur*: sicut notitia decernendi præcedit ipsum decretum.

§. XXVII. Dicunt nonnulli Inscriptionem in librum Vitæ *duplicem* esse, *temporalem* unam, quæ in Baptismo fiat, ubi

Christo viti tanquam palmites inseramur ; alteram *aeternam*, quæ nihil aliud sit quàm ipsa electio. Verùm videtur hæc sententia aliquà durior, *tum* quia hæc *locutio* tantùm est *Ecclesiæ*, non Scripturæ; *tum* quia Inscriptio in librum Vitæ sic evadit *mutabilis*; *tum* quia sic *renati* omnes *electi* erunt, & consequenter, quotquot baptisantur. Deinde forsan hæc assertio ex illa promanavit hypothesi, quâ Christum esse librum vitæ statuitur, quo de suprà diximus. Cœterùm distingui potest *inter librum vitæ & gratiæ*; concedimus, quòd baptisati inserantur in librum gratiæ, negamus autem, quòd in librum vitæ, quâ distinctione salvatâ res ipsa negari non potest, quanquam nec ita hæc Scriptura eloquatur, ut quæ hanc implantationem mysticam *insertionem ad gratiam* potius, quàm inscriptionem in librum gratiæ nominat. Baptisati renati sunt, renati verò & inscripti in librum vitæ differunt ut laxius & strictius. Illi sunt omnes etiam semel tantùm fide donati: hi verò in fide perseverantes. Nam omnes quidem inscripti in librum vitæ sunt renati, sed non omnes renati sunt inscripti. V. Brochmand. Syst. Theol. art. de prædest. p. 251. Omnis salvabitur illo tempore, qui in libro scriptus inventus est, inquit Daniel cap. XII, 1. Atqui non omnes salvabuntur renati, sed ii tantùm, qui in fide perseverant. E. nec omnes renati pro inscriptis indiscriminatim sunt habendi.

§. XXVIII. Hæc omnia ut in unum conferamus compendium, tandem ita definiri potest Inscriptio in librum vitæ, quòd sit actus divinæ Voluntatis consequentis, Deo ex æternitate conveniens & merè gratuitus, quô intuitu meriti Christi quosdam homines, quos finaliter in fide perseverantes & non petulanter gratiam oblatam rejecturos præviderat, à cœtu damnandorum separavit, & ad vitam æternam specialiter & nominetenus ordinavit in sui laudem & ipsorum sanctimoniam. Dicimus *actum*, non externum & transeuntem, sed *internum, perpetuum* & *immanentem*; quô ipsô simul innuere volumus, inscriptionem hanc non esse nudum decretum, quòd Deus in tempore exequatur, sed actualem & æternam separationem quorundam hominum à cœtu non-salvandorum,

rum, antequam in rerum naturâ existant. V.B.Hulsem.Brev. c.xv.th.5. Dicimus actum, ut dicatur, esse *actum communem* totius SS. Trinitatis, tanquam *opus ad extra*, quod ad creaturas terminativè exseritur. Dicimus *actum DEO ex æternitate convenientem* contra eos, qui statuunt, Deum quidem ab æterno sibi proposuisse inscribere, sed non nisi in tempore propositum illud exercere. Dicimus *actum voluntatis*, ut supponatur, Deum nos inscripsisse, quia voluit, egit enim ex gratia & benevolentia, quo ipsô tamen intellectus minimè excluditur, sed uti voluntas supponitur, ita hic præsupponitur, sicut verba definitionis ostendunt. Dicimus verò *actum voluntatis consequentis*, quia Deus voluit ordinatè; non absolutè, sed per has vel illas conditiones, per has vel illas circumstantias. Verùm de his sequentia clariùs. Sequitur

CAPUT IV.

Quod agit de Principiô agendi.

§. XXIX. Omnis actio agendi habet principium, unde in agendo dependeat. Quare cùm Inscriptionem actum diximus, suum ipsa quoq́; *principium* habere dicenda est; idq́; duplex, ut Philosophi distinguunt, *quod* & *quô*. Illud est principale & cui principaliter actio tribuitur: hoc, quo agens in sua actione agit. Illud nobis hic Deus Trinunus est, hoc ejus intellectus & voluntas. Quoad illud quæri solet ex Thom. part.1.q.23.art.1. *an* prædestinatio s. Inscriptio in librum vitæ *soli DEO conveniat*. Fuerunt sanè, Augustino teste, qui hanc in Deo esse negaverunt, prout ipsum citat Suarez l.1.tr.2.c.1. Affirmativam rectè probat Thomas & cum ipso Suarez l. c. ex opposito, quòd nullus homo id præstare potuerit, tum quia *finis* Inscriptionis, qui vita æterna est, *hominis naturam excedit* & facultatem, tum quia prædestinatio sit *species providentiæ divinæ*, cujus est rem ad certum finem ordinare: at finis in hoc opere supra naturam hominis erat, quemq́; suis viribus attingere vix poterat, nedum ordinare. Ergo relinquebatur, ut à solo Deo finis iste supernaturalis, vita æterna, ad homi-

nem transmitteretur, id quod factum per gratuitam prædestinationem, vocationem, justificationem, & glorificationem. Cœterùm *de necessitate convenientiæ* s. *libertate*, liberéne Deo, an necessariò hæc actio competat, satis anxiè disputant Scholastici. Nos & liberam & necessariam hanc actionem dicimus, at ratione diversa. Sicut enim Incarnatio libera erat respectu *DEI volentis*; necessaria respectu *hominis indigentis*: ita absolutè quidem necessaria prædestinatio in Deo non erat, necessaria tamen *necessitate congruitatis*, ut Suarez loquitur, s. convenientiæ; vel factâ suppositione de statu hominis, quæ suppositio verò libertatem in Deo non sustulit, sed ejus usum potiùs præsupponebat. Quidni ideò hæc actio Deo libera competat? Extitit Inscriptio ante creaturas existentes, nunc autem nemo nisi solus Deus ante creaturas extitit. E. solus ipse ad vitam destinavit, ac destinare potuit. Porrò: solus jus habet de hominibus peccatoribus statuendi. *Num quid sicut figulus iste non potero vobis facere?* inquit Dominus, *ecce, sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu meâ domus Israel*, Jer. XVIII, 6. Ipse solus jus habet de bonis suis, prout ipse vult, dispensandi. Et quid aliud sibi expressa Scripturæ Testimonia volunt? Sanè quoties Deum nos elegisse Scriptura clamat, toties clamat, nos in librum vitæ inscripsisse. *Benedictus DEus & Pater Domini nostri JESU CHRISTI, qui benedixit nos, &c. quemadmodum elegit nos in ipso, antequam fundamenta mundi jacerentur*, Eph. I, 3. 4. Sic 1. Thess. II, 13. *Elegit nos DEus ab initio in sanctificatione Spiritus & fide veritatis* h. e. in fide verâ. Hinc probatô, Deum nos elegisse, probatum est, ipsum nos in librum vitæ inscripsisse. Sic 1. Thess. V, 9. Deus nos *in acquisitionem salutis* posuisse dicitur, ubi profectò haud obscurè *primum agens* esse perhibetur. Omnium verò maximè excellit, quòd Es. XLIX, 14. dicitur, *DEum nos in manibus suis descripsisse*.

§. XXX. Deus ergo *autor Inscriptionis* est, sed nec ullâ personâ Deitatis exclusâ; nam sicut nulla major est, nulla minor; nulla prior, nulla posterior; nulla præstantior, nulla inferior; singulis autem æqualis gloria & coæterna majestas,

ut

ut Athanasius loquitur: ita nec in actionibus Divinitatis essentialibus altera minus agit, magis altera, sed prout in essendo sunt æquales, ita nec in agendo secus. Opus *indivisum* est; ut proinde, positô Patrem agere, non excludatur Filius, & positô Patre magere cum Filio, neq; Spiritus S. prætereatur. Probè tamen caveamus, ne, cum Keckermanno, tres S. Trinitatis personas *causas socias* dicamus. Una enim totalis & simplicissima in omnibus est causalitas, tota in Patre, in Filio tota, tota in SS. nec partialis hîc influxus datur, nec causarum pluralitas locum habet. Quàm absurdum est, tres autores dicere, tam periculosum, tres causas socias, id quod profectò cum divinæ essentiæ unitate pugnat, prout eandem sententiam optimè profligavit Magn. Dn. D. Calovius Syst. Theol. Tom. 3. art. 5. in Loco de Creatione, ubi idem Keckermannus tres S. Trinitatis personas causas socias esse dixit.

§. xxxi. Quòd *secunda persona* actionem hanc, ut autor, ingrediatur, de eo vix dubium esse potest; nec quantum memini, quisquam in dubium vocavit, nisi fortè Sociniani fecerint, ipsam ipsius Deitatem, cum Deitate æternitatem & cum æternitate æternum ejus in Inscriptione concursum oppugnantes. Quare id modò h. l. consideratum velimus, quòd nonnulli per *Virum illum, qui atramentarium ad renes habebat*, Ezech. ix, 2. ipsum Dei Filium intelligant. Cujus sententiæ Hieronymus esse videtur: *Habebat*, inquiens, *atramentarium Scriptoris ad renes suos, quò omnium peccata describeret, & sanctorum à peccatoribus numerum segregaret.* V. B. Meisner. Anthrop. l. c. Clarissimus locus est, Joh. xv, 16. ubi Dominus inquit: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Imò nec de SS. aliter sentiendum est. Licet enim in Scripturis utplurimum Dei Patris tantùm mentio fiat, quòd ipse fons uti Deitatis, ita actionis hujus ex Deitate promanantis; *inclusivè tamen ob essentiæ & voluntatis unitatem simul de Filio & Sp. S. quoq; intelligendum est*, verba sunt Dn. D. Matthiæ Syst. Theol. Loc. xvii, q. 2. Singulæ ergo agunt, & eodem modô, neq; causalitas alia *principalis*, alia *Instrumentalis* cum Piscatore fingenda est, utpote quæ cum essentiæ ὁμοουσίᾳ luculenter pugnat. Ac tametsi

Inſcriptio ſ. Electio *per* Chriſtum facta dicatur, Epheſ. 1,5. tamen particula Δια *ordinem* tantùm & originem, neutiquam verò *inferioritatem* quandam *inſtrumentalem* innuit. Aliàs ſi ſemper hæc particula Inſtrumentum notaret, ipſe Pater, per quem ſunt omnia, Ebr. 11,10. cauſa inſtrumentalis eſſet, quod quàm abſurdum, nemo non videt. Sed abeamus hinc & conſideremus

§. XXXII. *Principium, quô* Deus in hoc opere agit. Id *intellectum* anteà & *voluntatem* diximus. Quantumvis autem intellectus & voluntas Dei non ſint *reale aliquid ſuperadditum* eſſentiæ divinæ, ſed à parte rei ipſa eſſentia, quia tamen utrumq; in hoc myſterio non ratione ſui, ſed *ratione actus, operationis & ἐνεργείας quoad nos* conſideratur, inde occaſionem deſumimus, intellectum & voluntatem Dei tanquam principia diſtincta apprehendendi, atq; hac ratione diſtinctè etiam de quolibet agendi. *Quoad intellectum* igitur primò diſpiciendum eſt; quippe qui eſt *principium dirigens*, ut rectè Wendelinus Chriſt. Theol. p. 63. *& natura intelligens nihil vult & exequitur, niſi quòd intellectus cognoverit & voluntati propoſuerit.* Nam neceſſariò ſupponenda eſt in Deo aliqua ſcientia, quæ vel dirigat Inſcriptionem ipſam, vel divinam voluntatem invitet ad inſcribendum, proponendo objecta & res, quæ inſcribere poſsit. Et cùm Inſcriptio ſit actio Dei libera & voluntaria, neceſſe eſt, ut aliqua cognitio antecedat; voluntarium enim eſt à principio intrinſeco cùm cognitione, tum quia *nihil eſt volitum, niſi quod præcognitum eſt*, uti eleganter diſſerit Suarez tr. 2. l. 1. c. 6. Priùs ergo *quoad nos* (hic enim ordo in actibus divinis ſumitur ſecundum proportionem illius ordinis, qui eſt in actibus humanis) Deus cognoſcit, quem vult in librum vitæ inſcribere, quàm actu inſcribat. Cognoſcit autem *non per ſpecies intelligibiles*, quippe quæ, cum ſint imagines è ſpeciebus ſenſibilibus in ſenſus externos & ab his in internos delatis abſtractæ, ut ibid. Wendelinus loquitur, per quas intelliguntur res veluti per imaginem; imperfectionem in Deo ſummam introducerent; ſed *cognoſcit DEus formaliter per actum ultimum & puriſſimum, vel per ipſam eſſentiam,*

tiam, omnia immediatè cognoscentem, & sic ipsa essentia ex infinitate perfectionis non solùm ipsa est intelligens, actusve intelligendi, sed & ipsa species intelligibilis, ut doctè ait Dn. D. Cloz. in Pnevmat. disp. XII. §. 13. Verùm hanc Dei cognitionem nos in præsenti ut ab æterno factam concipimus, quem *conceptum* vocant *præscientiam*, quæ quia ad futura terminatur, propriè quidem Deo non competit, qui actu præsentissimo omnia videt, neq; in præterito aut in futuro novit, sed est ante & supra omne tempus in perpetuâ æternitate; ut rectè Theologi dicant, Deum potiùs ad salutem *destinare* & cognoscere *credentes*, quàm *prædestinare* & cognoscere *credituros*, quia ipsi cuncta sunt præsentia; tamen ut ita eam concipiamus, nostra imperfectio jubet, & quia Scriptura de Inscriptione in librum vitæ loquitur, quòd ab æterno facta sit, ubi creaturæ, quas Deus præcognovit, nondum extiterint. Cœteroquin hæc præscientia cum triplex dicatur, *generalis, specialis* & *singularis*, nos h. l. non primam, quæ ad omnes creaturas indifferenter; nec ultimam, quæ ad Christum singulariter, sed mediam s. specialē, quæ ad electos pertinet specialiter, consideramus. Atq; hanc iterum *non merè simplicem* s. theoreticam volumus, quâ Deus rem nudè cognoscit, inq; eâ cognitione acquiescit, *sed practicam*, quâ Deus ita suos novit, ut simul curaverit & amaverit. *Verba enim scientiæ & notitiæ*, uti Theologorum regula habet, *sæpè non notitiam nudam, sed notitiam insequentes effectus denotant*. V. Magn. Dn. Præses l. c. §. 22. B. Hutterus hanc notitiam vocat cum approbatione conjunctam LL. CC. p. 771. Et circa hanc notitiam gravis inter nostrates & Calvinistas quæstio movetur, an Inscriptio in librum vitæ secundum illam s. κατὰ πρόγνωσιν facta sit. Nos affirmativam cum Scripturâ tenemus. Piscator & alii negant. Probamus, quia Rom. VIII, 29. ὃς προέγνω, τούτους καὶ προώρισε, Rom. XI, 2. οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὃν προέγνω. quia 1. Petr. 1, 12. Inquilini Asiæ, Pontiæ, Bithyniæ electi κατὰ πρόγνωσιν dicuntur. Affirmante itaq; Scripturâ quis ausit negare? verba clara sunt. Minimè verò nobis affingendum est, quasi præscientiam Dei inscriptionis *causam* faciamus. Non dicimus, causam esse, sed quòd

ratio-

ratione ordinis tantùm Inſcriptio ſecundum eam facta ſit. Quomodo enim Deus inſcribere electos dici poteſt, niſi quos velit inſcribere, vel qui ſint electi, præcognoſcat? Equidem libenter fatemur, præſcientiam ab Inſcriptione ſeparari non poſſe, at cauſam eſſe pernegamus in totum. Quin nec *partem eſſentialem* eſſe concedimus, interim *adjunctum inſeparabile* ſtatuentes. *Hæc ſcientia*, inquit Suarez, *non eſt ipſa prædeſtinatio, nec ad illam intrinſecè pertinet*, quia hæc ſcientia ex parte Dei neceſſaria: prædeſtinatio autem eſt actus liber. Et *præcognitio ut ſic*, B. Hunnio dicente de prædeſt., *non facit, ut inſcribamur* ſ. eligamur, *ſed præcognitum*, quod eſt Chriſtus fide apprehenſus.

§. XXXIII. Prævidit autem Deus in hac præſcientiâ ſuâ hominem *primò lapſum*, at *ſecundò per fidem è lapſu reſurgentem*, quæ novæ ſunt quæſtiones cum Hubero partim, partim cum aliis, qui decretum electionis lapſui præordinant, hominemque *in ſigno rationis divinæ*, ut Scholaſticè loquuntur, prædeſtinabilem prius, quàm creabilem ponunt. Nos utrumq; affirmamus, prius quidem, dicentes, neceſſariò præſupponendum eſſe, ex eo, quòd *ſolus homo lapſus Inſcriptionis objectum* ſit, prout videbimus cap. VII. & Electio in Chriſto facta dicatur, cui tamen locus non eſt, niſi *in ſtatu peccati & miſeriæ*. Quoad poſterius antagoniſta Huberus eſt, qui præfractè negavit, Deum unquam ad fidem reſpectum in hac præſcientia ſuâ habuiſſe. Sed à parte noſtri verba Apoſtoli ſatis clara ſunt, quando dicit 2. Theſſ. II, 13. electos nos eſſe ἐν πίστει ἀληθείας h.e. in fide vera ſ. per fidem verã, uti Hutterus interpretatur. Eò ſpectat, quòd Joh. VI. dicitur, Jeſum ab initio noviſſe, qui eſſent non credentes, unde *vi oppoſitionis* ſequitur, quòd ab initio quoq; noverit, qui eſſent credentes. *Ab initio* autem h.e. ab æternitate, non in tempore demum. Vid. Hunn. de prædeſt. Sed hæc infra quæſtio tangetur pluribus c. 5 & 7.

§. XXXIV. Hic quæritur, *an præſcientia*, quâ Deus tum hominem lapſurum prævidit, tum qui credituri ſint, qui non; *vel hominis lapſum neceſſitaverit, vel fidem electorum*, ita, ut non potuerint non labi, ut non potuerint non credere? quòd negamus.

gamus. Primùm etenim contingens erat, quòd homo laberetur, quia *poterat non fieri*. Nam homo ad imaginem Dei erat conditus, ideò potuit non peccare: sed quia peccavit, sequitur, quòd etiam peccare potuerit, aliàs si non potuisset, non peccasset, ut interpretatur B. Lutherus super Gen. II. Unde consequens est, contigisse tantùm, quòd homo lapsus fuerit, ex abusu liberi arbitrii. Et quâ ratione quæso præscientia Dei libertatem hominis impediat? nam *sicut non repugnat, esse aliquid futurum contingenter, ita nec repugnat illud sciri*. Scientia verò futuri contingentis non tollit futuri contingentiam. Deinde: quod contingenter futurum est, etiam verè futurum est: quicquid verè futurum est, verè quoque præsciri potest. E. *Scientia contingenter futuri non tollit contingentiam futuri*. Sic pari ratione fides in electis *non futura est, quia præscitur, sed ideò præscitur, quia est futura*, æquè ac veluti quidem scio hesternam diem præteriisse; præscientia tamen mea non efficit præteritionem, sed sciendo præsupponit: ita præscientia Dei ab æterno fidem præsupposuit, minimè verò necessitavit, quod ex possibilitate excutiendi patet. Inquis: Sed quomodo fides potuit præsupponi ab æterno, quæ ab æterno non extitit. Resp. Imò ideò quia non extitit, potuit præsupponi. Et quid? eadem ratione, quâ meritum Christi ab æterno extitit, & agnus ab origine mundi mactatus fuit, eadem inquam extitit quoq; fides. Nec enim à negatione *existentiæ physicæ* ad negationem *existentiæ moralis* sequela procedit. Sufficit, quòd per prævisionem Deo præsens fuerit, tametsi in tempore demũ nobiscum incipiat. Sufficit, quòd Deus *in præsentiâ objectivâ æternitatis*, ut Suarefii verba mea faciã, certò præcognoverit, fore in tempore, qui credituri sint; in qua præcognitione etiam eos tanquam præsentes est intuitus cum suis circumstantiis. Potuit Deus ab æterno habere rationem totius ordinis, quem in salvandis servaturus erat, teste B. Hunnio l. c. Fides hic non consideratur, *ut actio in tempore existens*, inquit Eccardus Fascic. Controvers. Theol. c. 15. *sed ut est in prænotione DEI*.

§. XXXV. Hæc de intellectu, quô de secundùm ordinem rationis primùm egimus. Eodem ordine *concursus divinæ vo-*

luntatis quoq; ſpectandus eſt. Equidem ſupra diximus, librum vitæ tantùm importare conceptum notitiæ, inde movere quem poſſet, quo pacto hîc de voluntate actio inſtituatur. At enimverò cum nobis non de libro tantùm, ſed & de inſcriptione rem eſſe velimus, neceſſum eſt, ut non modò diſpiciamus, *quos* Deus inſcribat, verùm etiam *an* & *quomodo* velit. Sicut autem, dicente B. Meiſnero l.c. *in homine duplex eſt voluntas, una ὀρεκτικὴ ſ. appetitiva*, quâ ſimpliciter & ſine conditione aliquid appetit; *altera προβεβουλευμένη ſ. deliberata*, quando quis aliquam rem vult deliberatè & hac vel illâ conditione poſitâ: ita in Deo *quædam voluntas ſimplex* eſt & antecedens, *quædam κατὰ πρόθεσιν* & deliberatam propoſitionem h.e. *aliud voluntas* eſt, *aliud voluntatis propoſitum* ſ. Diſt. uno verbô: inter voluntatem Dei *antecedentem* & *conſequentem*: illa intuetur homines in communi; hæc in individuo. Quæ verò diſtinctio non accipienda eſt ex parte ipſius divinæ voluntatis, in quâ nihil eſt antecedens & conſequens *ſed ex parte volitorum*, uti Thomas ait, ſ. in quantum Deus aliquid vult propter aliud. *Illâ abſolutâ rem aliquam abſolutè & ſine poſitione vel conditionis, vel circumſtantiæ vult*, prout explicat Dn. D. Cloz Pnev. diſp. XIII. §. 17. ſic e.g. Deus abſolutè, antecedenter vult omnes homines ſalvos fieri; omnes abſolutè vult in librum vitę ſcriptos: abſolutè deſiderat omnes ad ſocietatē regni cœleſtis pervenire, divinæq; gratię participes. Hinc Filiū pro omnibus & ſingulis mortuum voluit, hinc omnibus redemtorem miſit; hinc omnibus & ſingulis univerſalem gratiam oblatam voluit voluntate tam revelatâ ſigni ſ. externa, quàm arcanâ beneplaciti ſ. internâ; affectu ſerio, univerſali, gratioſo & antecedaneo. Conf. Rom. v, 18. 1. Cor. xv, 22. 1. Tim. II, 6. 2. Cor. v, 14. 15. 18. 19. Ebr. II, 9. Actor. XIII, 46. c. XVII, 30. Matth. XXVIII, 19. Marc. XVI, 15. Matth. XXI, 9. 10. 17. 23. Joh. III, 16. Rom. XI, 32. 1. Tim. II, 4. Matth. XXIII, 37. & imprimis Ezech. XXXIII. ubi Deus: Vivo, inquit, non delector morte impij, ſed ut convertatur impius à viâ ſua & vivat. Hæc verò ſ. conſequens conditionata eſt, *quæ rem aliquam vult non niſi certis poſitis conditionibus, vel ratione habitâ circumſtantiarum*: &

hoc

hoc modo tantùm ſalvatos vult homines ſub conditione fidei apprehendentis meritum CHRISTI. Qui crediderit, ſalvabitur, Marc. XVI, 16. Qui credit in filium, non judicatur Joh. III. Placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes, I. Cor. I, 21. Sic conditionatè voluit inſcribere in librum vitæ, eum ſc. qui crediderit in CHRISTI meritum finaliter. Qui vicerit, eum non delebo, Apoc. III. &c.

§. XXXVI. Quæ duæ voluntates ſibi invicem *minimùm contrariæ* putandæ ſunt. Prior enim verſatur circa hominem, *quà homo eſt* absq; circumſtantiis: poſterior verò circa hominem, *quatenus vel eſt fidelis, vel infidelis*. Aſt ubi diverſa κρίσις eſt, ibi tollitur contradictio. Et tum demum contrarietas hîc obtineret, ſi ſtatueretur, *duas volitiones affirmativè contrarias eſſe circa unum idemq; & uniforme objectum*, quod verò dici h. l. nequit. V. Dn. D. Müller in Theol. Schoiaſt. cap. XI. p. 189. Cœterùm *differentia* harùm voluntatum in eo ſita eſt, quòd antecedens nullum habeat oppoſitum reprobationis; conſequens habeat; illa omnes homines complectitur; hæc fideles tantùm: illa reſpicit hominum miſeriam; hæc fides ſaluti, infideles damnationi deſtinat. V. Hafenref. l. 3. ſtat. 3. & Magn. Dn. D. Calov. Syſt. Tom. 2. c. IX. p. 450. *Illa eſt ex ipſo DEO exiſtens beneplacitum, hæc permiſſio exiſtens noſtri causâ*, ut Damaſc l. 2. orthod. fid. ait, *illa eſt voluntas miſericordiæ, hæc juſtitiæ: illa oritur ex bonitate & miſericordia DEI, hæc ex vitio hominis*, inquiente Becano Tom. I. Oper. tr. I. c. 10. Huc pertinet, quod Tertullianus ait: *DEus de ſuô optimus, de noſtrô juſtus*.

§. XXXVII. Antecedens *remotè* concurrit, volendo, ut omnes in librum vitæ conſcribantur, inde fluit univerſalis omnium redemptio, univerſalis vocatio & gratiæ oblatio per verbum & Sacramenta, modò omnes eam ſibi applicarent reciperentq; per organon recipiens & apprehendens, quod fides eſt. At quia multi auditum verbi recuſant, ideò multi fidem quoq; non percipiunt. *Proximè* igitur fit, ut *propoſitum voluntatis divinæ* ſ. quod idem eſt, voluntas conſequens proximè decernat, eos ſolùm in librum vitæ aſsignare, qui credituri ſint; delere verò *quoad negationem*, ſeu non inſcribere, qui

gratiam oblatam ſpreverint. Hic ordo eſt voluntatis divinæ, qui licet *in ſe actualis* non ſit ex naturâ rei, *virtute* tamen rationе prioris & poſterioris duplex eſt, quatenus plura officia ſuſtinet. Quod etiam ſufficere poteſt. Succedit

CAPUT V.

Ubi de modô Inſcriptionis & ejus cauſis tractatio inſtituitur.

§. XXXVIII. Scripſit hunc librum SS. Trinitas, quod cap. præced. oſtenſum eſt, ſed quomodo & quibus de cauſis, pergemus dicere. Primùm verò & ante omnia quæſtio contrà Socinianos evolvenda eſt, an *Inſcriptio hæc in librum vitæ nominetenus facta ſit?* vel an *D*eus ſuorum potiùs nomina ignoret? quod ipſi volunt. Catechiſmus Raccovienſis affirmativam noſtram de nominali Inſcriptione *fallacem* nominat *ſententiam*: cæteri autem Photiniani defendunt, *D*eum ab æterno nomina ſalvandorum *ignoraſſe*, feciſſeq; tantùm decretum in genere, quòd qui mandatis obedierit, ſalvandus ſit, quam mentem explicat Socinus in præleƈt. c. XIII. dicens, *non certos quosdam homines nominatim intelligi, ſed quoddam genus hominum*. Sic Oſtorodus Inſtit. c. XXXV. quanquam tacitè, homines in individuo & nominatim inſcriptos eſſe negat. V. Feuerborn. Anti-Oſtorod. diſp. XXXII. th. 8. p. 483. Contrà affirmant expreſſa Scripturæ oracula. Affirmat Chriſtus dicens diſcipulis: Gaudete, quòd nomina veſtra in cœlo ſcripta ſint Luc. X, 20. Sic novit *D*ominus, qui ſint ſui 2. Tim. II, 9. Quò ſpeƈtat etiam, quòd Chriſtus oves ſuas nominatim vocare dicitur, Joh. X, 3. Et Eſ. XLIX. in manu Dei deſcripti perhibemur. Nec minus idem inde patet, quia *ſcientia DEI* non ad univerſalia tantùm, ſed *ad ſingularia* quoq; ſeſe extendit. Ideò enim Deus noſtri capitis capillos numeraſſe, id eſt, diſtinƈtè & infallibiliter noſſe dicitur, Luc. XII, 17. Et intellƈtui increato omnia ſingulariſsimè nota ſunt. *DEus cum ſit omnium cauſa prima*, habent verba Thomæ, *omnia etiam in particulari cogno-*

cognoscens, quævis subjecta esse divinæ providentiæ, non tantùm in universali, sed etiam in singulari, necessum est. Consuli hic possunt B. Balduinus in Refutat. Catech. Raccov. pag. 476. *Dn. D.* Muller. in Theol. Schol. c. x. p. 130.

§. XXXIX. *Unus* hic *modus* Inscriptionis est, notatio quoad nomen. Huc pertinet posteà *actualis separatio* à non-salvandis, ut qualem Deus in extremo judiciô ordinem sit observaturus, oves ab hædis segregando, Matth. xxv. talem quoq; ab æternô processum decreverit feceritq;, teste B. Hulsemannô in Brev. c. xv. p. 240. Separationi succedit *ordinatio* ad vitam, ut quos Deus à damnandis separavit, ad vitam ordinet, involvatq; falsiculo viventium, ut Scriptura loquitur, s. inscribat in librum vitæ. Sed quis amor? quæ gratia? quæ ipsum ratio movit, cur sic inscribere soleat?

§. XL. Nulla Inscriptionis causa *in nobis* quærenda est, tum quia nos Dei inimici fuimus & iræ Filii Eph. II. Inscriptio autem est opus gratiæ; tum quia nulla in nobis vel merita, vel bona opera prævideri potuerunt; tum quia nec *per actum proprium* homo se ad hanc Inscriptionem disponere potuit. Inde quoties Scriptura asserit Deum nos elegisse s. Inscripsisse, toties negat, hominem huic operi includendum, utpote qui potiùs certô modô opponitur. Et sicut Inscriptio s. prædestinatio *facta nihil ponit in prædestinato effectivè*, contra Svaresium: ita nec *fienda in prædestinando* invenit, propter quod causaliter fiat, ut adeò neq; ex parte hominis, neq; ut Scholastici loquuntur, *ex parte effectus* ulla planè causa assignari possit, sivè ea sit efficiens, quæ solus Deus est, sive meritoria, quæ solus Christus in merito, sive sine qua non, sive cooperans, sive quæcunq; alia, propter quam inscripti simus. E. *extra nos.* Sed nec *in hominis lapsu*, qui quidem *occasio* fuit, & terminus, à quô, neutiquam verò *causa.* Nec *in aliis creaturis*, quippe quæ vel hoc negocium planè non attinebat, vel quorum statum & naturam excedebat. Ideoq; nulla creatura vel in cœlo, vel in terrâ operæ quicquam sibi vendicare potest in hoc opere, sed solùm relinquitur, in solo Deo causam esse quærendam, & quæsitam inveniri posse.

§. XLI. At verò in Deo duo consideranda veniunt, *justitia* partim, partim *misericordia*. Illa quippe *læsa* nihil præter damnationem contendebat, tantùmq; abest, ut in eâ causam Inscriptionis ad vitam ponamus, ut potiùs illa nobis interitum decrevisse statuenda sit. Meliùs & rectiùs solam hic misericordiam Dei & gratiam causam dicimus. *Miserebor enim*, inquit Deus, *cujus miserebor, & commiserebor, quemcunq; commiseratus fuero*, Rom. IX, 15. *neq; volentis est, neq; currentis, sed DEI miserentis* v. 16. Hæc causa principalis est, ac προηγουμένη, uti dicitur, Deum nos inscripsisse κατ' εὐδοκίαν, Eph. 1, 6. & ex misericordia v. 9. 11. Per hanc verò misericordiam non fingimus aliquod æternum, absolutum ac immutabile consilium, quô Deus ex liberâ & absolutâ voluntate ex se & propter se, absq; respectu vel mediatoris, vel medii, nos ad vitam inscripserit, sed id quidem contendimus, εὐδοκίαν Dei causam esse, verùm cum cautione, *ne illam vel Mediatoris merito, vel mediorum ordini opponamus*. Etenim ita misericordia Dei comparata esse debebat, ut ne justitiam labefaceret. Deus quippe non tantùm misericors, sed & justus est, ideoq; absq; intuitu justitiæ non poterat inscribere, quemcunq; volebat; imò nec volebat inscribere, nisi prius justitiæ satisfactum esset. Hinc Mediatore opus erat, qui justitiam divinam nostris peccatis offensam reconciliaret, ut Deus salvâ justitiâ misericordiam exercere inscribendo posset. Nullo enim modo meritum supplicium generi humano condonari poterat: nec justitia & misericordia in uno eodemq; subjecto simul & semel, perfectè & *in rigore* s. κατ' ἀπαρέβολον exerceri, nisi per medium quoddam unirentur. *Aut* igitur *justitia solùm, aut misericordia solùm* debebat, *aut utraq; simul per temperamentum*. At si justitia, tum profectò nullus Inscriptioni locus fuisset, justitia enim non vitam, sed mortem contendebat. Nec misericordia solùm, quia sic justitiæ suum jus derogatum fuisset. E. temperamentum intercederet, necessum erat. Ex quo mediatoris interpositio consecuta est, cujus intuitu quoq; inscriptio facta est, ut qui in illum firmâ fide crediderit, ille demum in librum vitæ sit inscribendus.

§. XLI. Hic

§. XLII. Hic ordo fuit, hic proceſſus. Unde vídemus, cauſam quidem omnium *primam* ac principalem ſ. ut Græci ajunt, αἰτιον κύριον fuiſſe gratiam & miſericordiam Dei, eam verò *non abſolutam* & ſimplicem, *ſed ordinatam ad Chriſti meritum* fide apprehendendum, quô de mox agemus. Nunc notandum eſt contrà Pelagianos, Pontificios, Socinianos, Arminianos & Scholaſticos, miſericordiam & gratiam Dei hîc *opponi meritis & viribus hominum*, excludiq; ſicut in juſtificatione, ita in inſcriptione in librum vitæ omnem omninò hominis actum. Pelagius cum ſuis docebat, *electos* (ſ. quod nobis idem eſt, inſcriptos in librum vitæ) *ob prævisa opera & bonum liberi arbitrii uſum tales eſſe*. Scholaſtici & ex his Thomas part. 1. ſumm. q. 23. ar. 5. ait: *DEus præordinavit, ſe daturum alicui gloriam ex meritis*; vel ut alibi: *præſcientiam meritorum*, inquit, *eſſe rationem prædeſtinationis ad vitam*. Bonaventura removet quidem opera ut cauſam meritoriam, concedit tamen *rationem motivam* à meritis deſumptam eſſe l. 1. diſt 4. art. 1 q. 1. 2. Gabr. Biel l. 1. ſent. diſt. 41. art. 2. *Alicujus*, dicit, *prædeſtinationis eſt aliqua cauſa, quia aliqui ideò prædeſtinantur, quòd DEus prævidet in eis bonum liberi arbitrii uſum & merita*. Albertus Pighius l. 8. de uſu lib. arbit. c. 2. docet, Deum in hoc opere *non perſonas, ſed opera* reſpexiſſe *& merita*. Gregor. de Valentia Tom. 1. diſp. xi. q. 23. punct. 4. ait: Deus neminem niſi *cum reſpectu quodam ad cooperationem liberi arbitrii & bona opera* inſcribit ad vitam. Modernorum verò Papiſtarum quæ ſit ſententia, ita breviter dici poteſt: ſtatuunt videlicet, Electioni prævisionem meritorum *ut rationem motivam & cauſam efficientem eſſentialiter incluſam eſſe: nec ſine meritis hominem ſalvari, aut ſalvari poſſe* apud B. Meiſn. Anthrop. l. c. Ex Photinianis Socinus itidem Inſtit. c. xxxv. Inſcriptionem *à bonis operibus* ſuſpendit. Remonſtrantes verò concedunt equidem, nos non eſſe electos *ex operibus prævisis fidem antecedentibus*; ſed quod alterâ manu dant, alterâ rapiunt, ſtatuentes, reſpectum tamen haberi *ad ea, quæ ex fide manant ſ. ſequuntur*. Quibus omnibus etiam Patres quidam aſſentire dicuntur, qui prædeſtinationem quoad ſalvandi voluntatem *non ex ſolâ DEI volun-*

tate

luntate, sed operibus prævisis nasci, opinati sunt. V.B. Hutterus LL.CC. art. 22. p. 777.

§. XLIII. Verùm hi omnes quid Apostolo respondebunt dicenti, quòd *ex gratiâ* electi simus. Rom. IX, 11. Si autem ex gratiâ, *non ex operibus*, inquit ipse cap. seq. v. 6. alioquin gratia non est gratia, ejusdem verba sunt. Deinde: quicquid non est *causa salutis*, illud nec potest esse causa Inscriptionis ad salutem. Conf. Eph. I. ubi gratiæ solius *influxus causalis* ita extollitur, ut per plurimos versiculos ejus mentio injiciatur. v. 4. dicitur, Deum nos elegisse in Christo h. e. in Christi merito. *Meritum autem Christi cum meritis hominum constare nequit*. Aut si Deus inscripturus ab æternô hominum merita prævidit, quid opus fuerit Christi meritô? v. 5. secundùm beneplacitum: si opera hominum causa sunt s. meritoria s. motiva, beneplacitum Dei causa esse non potest. Atqui Dei beneplacitum causa est. E. opera non possiunt esse causa. v. 6. Inscriptio facta dicitur ad laudem gloriæ *gratiæ* ejus. Et sic porrò. Ubi sanè nulla operum mentio: quin gratia potius his opponitur. Sic Rom. IX, 11. electio gratis facta dicitur, *antequam boni quid fecissemus*. Sic Matth. XII, 32. *complacuit* Patri nobis regnum dare: quâ ratione verò propter merita ipsi hoc placuisse dici potest? ut Becano placet Tom. I. Oper. c. XIV. q. 4. me herclè nullam ego illam complacentiam dixerim, quæ propter merita talis est. Ipse quidem distinguit *inter præparationem & collationem* s. *inter voluntatem præparandi & voluntatem conferendi*. Concedit, quòd placuerit Deo præparare regnum ex gratiâ: negat verò, quòd efficaciter velit ex gratia conferre, nisi quis per bona opera dignus fiat. At quæ dignitas quæso ex operibus futura est, cùm si omnia fecerimus, servi simus inutiles? Sanè *ubi inutilitas, ibi indignitas*. Nec qui servum Dominus habet inutilem, eum dignum ulla mercede censet, nisi velit conferre ex gratiâ. *Benè*, inquit ipse Becanus Tom. I. Oper. cap. XIV. q. 2. explicans definitionem Durandi, quòd, *sicut sagitta suis viribus non potest pervenire ad scopum, nisi à sagittario dirigatur & transmittatur: ita nec creatura rationalis suis viribus pervenire ad vitam æternam*. Omnis ergò actio

huma-

humana excluditur ſ. viribus *naturæ* ſ. *gratiæ* facta; imò ipſa fides, ſi veluti conditio magis aut minus digna, aut veluti qualitas ſ. virtus nobis inhærens, quod Arminiani contendunt, ſpectetur, cùm nec ulla ullatenus Deum vel inducere, vel movere ad inſcribendum potuerit. Hinc eleganter Auguſtinus: *DEus*, inquit, *non invenit homines eligendos, ſed facit.* Tom. 2. ep. 105. & l. III. contra Julian. Pelag. c. 3. *nullum DEus elegit dignum, ſed eligendo dignum effecit.* Ut propterea impium planè ſit, meritis hominum tantum virtutis attribuere. Quantum enim his aſſuitur, tantum gratiæ Dei detrahitur; quantum his aſſcribitur, tantum Chriſti merito derogatur, quippe quod hoc modo inſufficiens redditur. Aut *ſi ſufficiens* eſt, *vel ſolum* ſufficit, vel *non ſolum*. Si non ſolum ſufficiens eſt, tum planè non ſufficiens dixerim.

§. XLIV. Triumphat igitur Gratia Dei, miſericordia & Δωρέα, quam operibus opponi per Scripturam demonſtratum eſt. Sed & porrò *de ſubordinatione meriti Chriſti* fide apprehendendi tractatio inſtituenda eſt. Calvinus enim, Polanus & alii quamplurimi Calviniſtarum Chriſtum non tantùm planè huic operi eximunt, ſed Inſcriptionem quoq; ſimpliciter abſolutam & Δωρεὰν Dei decretoriè neceſſariam & immutabilem faciunt. Idem ferè Sociniani, licet *non eodem modo*, contendunt, qui ne unicum quidem reſpectum vel ad meritum Chriſti, vel ad fidem in ſalutis negocio ſupereſſe patiuntur. Ac ut illi *ad abſoluti decreti ſtabilitionem* meritum Chriſti excluſum volunt; ita hi *ad Deitatis negationem* vel Chriſtum non æternum, juxta ipſos, operi huic æterno eximunt, vel *ad meriti ſatisfactorii oppugnationem* concurſum cauſalem negant. Hinc ex illis Urſinus meritum Chriſti non inter cauſas, ſed *effecta Inſcriptionis* in librum vitæ ponit. Piſcator, Deum in nobis eligendis nihil extra ſe, *& ne Chriſtum quidem* ſpectaſſe ait. Scharpius concedit meritum Chriſti eſſe cauſam meritoriam ſalutis, ineptè negat a. quòd *electionis*. Contra urgent abſolutam Dei gratiam & immutabile decretum Calvinus l. 3. Inſtit. c. XXI. ſect. 5. qui: *Non pari*, inquit, *ratione creantur omnes, ſed aliis vita æterna, aliis damnatio æterna*

præordinatur. Beza: *Inscrutabilem*, dicens, *decreti causam, quâ DEus nonnullos ab æternô condere constituerit, in quorum justo exitio justitiæ suæ gloriam patefecerit, obq; eam causam omnes exitio destinati non possint non suo tempore perire*. Piscator: *Etsi DEus*, ait, *hominem creavit, &c. in uno tamen creavit omnes non unô fine sed alios quidem præparavit ad gloriam: alios coagmentavit ad interitum*. Ergo finem alium creationis ponit gloriam, alium, facit interitum. Quod horrendum dogma, ut veritati, bonitati, justitiæ, & sanctitati divinæ ἀνυπευθύνως oppositum, meritò rejicitur.

§. XLV. At nos uti gratiam Dei ordinatam ad meritum Christi supra diximus: ita nunc ulterius meritum Christi *causam* esse *meritoriam* Inscriptionis in librum vitæ demonstratum ibimus, idq; gratiæ substernendum declarabimus. In quo eligimur ad vitam, ille electionis causa est meritoria. Sed in Christo, Eph. 1, 3. ubi ἐν *in Christo* est *Syncategorema* cum verbis subsequentibus conciliandum: In Christo habemus redemtionem in sanguine, id est, per & propter. Syncategorema, in, non est *locale*, nec est *finale* seu terminale q. d. elegit nos in Christum; sed est *meritorium & morale*. Deinde: Deus nos inscripsit aut *placatus*, aut *iratus*. Hoc nemo, nisi cui fungus sit pro cerebro, ausit dicere. E. placatus. Placatus autem est in Christo, ut qui nos Deo reconciliavit per crucem peremtis inimicitiis ad eam, Eph. 11, 16. Ac nisi priùs Christus Deum nobis reconciliasset, neq; Deus nos ad vitam ordinare potuisset: si enim ordinasset, ordinasset iratus, quod pugnat. Nam Inscriptio in librum vitæ est *actio misericordiæ & gratiæ*, ut sæpè diximus, quæ hominis miseriam respicit. Conf. Rom. v. Reconciliati sumus Deo per sanguinem Filii ejus. Ipse est pax nostra omnia componens, & Col. 1, 18. 19. Christus in omnibus primas tenere debet, quia in illo complacitum fuit Patri, ut omnis plenitudo inhabitaret & per ipsum reconciliaret omnia in seipsum, pacem faciens per sanguinem crucis ejus, tum quæ in terrâ sunt, tum quæ in cœlis. Quid? quòd non solùm in ipso, sed & per ipsum electi dicamur. ibid. v. 5.

§. XLVI. O-

§. XLVI. Obiter nota; *duplici ratione* Christus in hoc opere concurrit, primùm *quà DEus*, post *quà Mediator*. *Quà DEus* unà cum Patre & SS. ut persona divinitatis causa est efficiens & principium, quod inscribit ad vitam, vel cui Inscriptio principaliter tribuitur, quod suprà diximus c. IV. & h.m. ipse scit, quos elegit, Joh. XIII, 18. *Quà mediator* verò constituitur Inscriptionis causa meritoria, quia ipse prius nobis eam acquisivit, nosq; cum Deo Patre reconciliavit. Unde: Quicunq; nobis vitam reparavit, acquisivit, meruit, ille est causa vitæ meritoria. Quicunq; est causa vitæ meritoria, ille etiam Inscriptionis ad vitam est causa meritoria; nisi enim prius vita restituta fuisset, nemo ad vitam inscribi potuisset. Et propterea *liber vitæ agni* dicitur, quia agnus Inscriptionem in illum acquisivit. Ultimô etiam locô illud huc attinet, quòd Christus redemptionis & remissionis causa sit meritoria. E. etiam inscriptionis ad vitam, quia non nisi redempti, non nisi quibus peccata remissa sunt, inscribuntur, Ephes. I. vers. II.

§. XLVII. Unde in mensa Solis cuilibet expositum est, meritum Christi neutiquam *pro effectu* prædestinationis habendum esse, nec pro *medio executionis*: sed illud equidem largimur, quòd sit *medium commune* exequendi Universalem Dei gratiam s. benevolentiam erga omnes homines, quia Filius Dei datus est in mortem, ut mundus per ipsum salvaretur, Joh. III, 17. negamus verò in totum, quòd sit *medium adæquatum exequendi prædestinationis decretum*. Etenim potiùs causa est, ordine prior inscriptione: extitit ab æterno, si non physicè, moraliter tamen *ratione prænotionis*, sicut etiam agnus ab origine mundi mactatus dicitur, Apoc. XIII, 8. Nec obstat, quòd suprà solam Ἐδονίαν s. gratiam Dei Inscriptionis causam diximus; neq; enim ideò meritum Christi exclusimus, sed locuti ita sumus *in oppositione ad opera & merita hominum*, non in oppositione ad meritum Christi. Hinc *ab exclusivâ ejusdem generis ad exclusivam generis diversi* N.V.C. Gratia Dei est causa principalis, cui tamen causa meritoria substerni facilè potest.

§. XLVIII. Ex dictis ergò liquet, quâ ratione nos, & quâ Calviniani Chriſtum Inſcriptionis decreto includant: nos videlicet *ut fundamentum* & cauſam meritoriam; illi *ut executorem*, vel etiam ut executionis *medium*. Poſteaquam enim ex eorum ſententia abſolutè Deus decreverat, quosdam in librum vitæ aſsignare absq; intuitu vel meriti vel fidei, tum Filium miſit, ut decretum exequeretur, pro iis moriendo, quos inſcriptos Deus volebat, quò ita interveniente hoc medio redemptio paucorum illorum efficeretur, & ſic meritum Chriſti eſſet effectus ex prædeſtinationis decreto fluens; Ipſe autem Chriſtus medii hujus executor. Quòd verò Inſcriptionem in librum vitæ nobis meruerit, negant pernegantque. In quo egregiè cum Sociniſtis conveniunt. Nam veluti hi Chriſtum totum ſalutis negotio planè eximunt, deſtruuntq; quòd ſit cauſa meritoria ſalutis; ſic illi oppugnant, ipſum eſſe cauſam meritoriam ordinationis ad ſalutem. Elegans harmonia Hæreticorum! Quæ ſingula tamen anteà Scripturæ oraculis refutando expedivimus.

§. XLIX. Verumenimverò cum meritum Chriſti ſpectari poſsit vel *ratione ſui & in ſe*, vel *ratione noſtri* & *quatenus â nobis applicatur*, ſ. aliud ſit *acquiſitio*, aliud *applicatio*; ſciendum eſt, hoc loco illud non tam priori, quàm poſteriori modo conſiderari: ſalvat enim non ut præſtitum, ſed ut applicatum fide finaliter perſeverante. Quæritur proinde, an & quomodo fides ad inſcriptionem in librum vitæ accedat? Vel an Deus reſpectum ad fidem habuerit? Ubi ante omnia primò diſtinguendum eſt *inter fidem actualem & prævisam*; inter *fidem ut eſt inſtrumentum* & prout eſt *cauſa principalis*: inter fidem, ut eſt *cauſa meritoria* & prout eſt *pars ordinis*. Noſtra mens non eſt, fidem hic concurrere actualem; neq; dicimus, fidem eſſe cauſam principalem; neq; volumus eſſe meritoriam: ſed (α) quia fides in præſenti quæſtione divinæ præſcientiæ ſubjicitur, ideò ſpectatur ut *prævisa* (β) quia conſtituta eſt à Deo medium applicationis, ſ. ut B. Kunadus vocat, ἀντιληπτικὸν, hinc cauſa *inſtrumentalis* eſt (γ) quia non eſt opus, ſed illi potiùs opponitur, igitur nec meritoria cauſa eſſe poteſt, ſed tantùm *pars ordi-*

ordinis divini perhibetur, quia Deus hunc ordinem in decreto obſervatum voluit, ut non, niſi qui crediderit in Chriſtum, in librum vitæ inſcriberetur. Inſcriptio itaq; ordinata ad fidem eſt. Nihil inſcribitur, quod mortuum eſt, quia liber eſt viventium Pſ. LXIX, 29. At hi nulli alii ſunt, dicente Magn. Dn. Præſide l.c. §. 39. quàm *qui ſpiritualiter vivunt vitâ myſticâ per gratiam, & fide ſunt juſtificati:* ſicut econtra mortui ſunt, qui vita myſticâ h. e. viva fide deſtituuntur coram Deo, & propterea incredduli & impœnitentes, quales, teſtimonio Filii Dei, erant Judas, aliiq; Judæi, in libro Vitæ locum non habent: Sed deleantur de libro viventium & cum juſtis non ſcribantur, inquit Filius Dei l. c. NB. Cum juſtis. Atqui nemo *ſine fide* juſtus eſt. Ergo ſequitur, neminem quoque ſine fide in librum vitæ aſsignari. Et quid? tota Scriptura clamat, eos tantùm ſalvatos iri, qui in Chriſtum credunt. Sic Apoc. III, 5. ii demum veri victores intelliguntur, qui vera fide, dum in his terris degunt, Chriſto conſtanter adhærent. Eſto fidelis usque ad mortem c. II. v. 10. 2. Tim. IV, 7. Bonum certamen certavi, inquit Paulus, curſum conſummavi, fidem ſervavi.

§. I. Neceſſarium idcircò fides *requiſitum* eſt, neceſſaria *pars divini ordinis* ex hypotheſi conſtitutionis, quia Deus ordinavit. Quæ itidem quia *per modum organi* à parte hominis inſcribendi concurrit, cauſa Inſtrumentalis dicitur. Aliàs fides *in ſe* tam digna non eſt, ut propter eam inſcribamur, niſi *ratione ſtatus & qualitatis*, quatenus in Chriſto terminatur objectivè. Nam Chriſtus *unicum illud objectum* eſt, dicente B. Hunnio l.c. *cujus reſpectu Pater nos inſcribit. Chriſtus autem non per incredulitatem rejectus aut ignoratus, ſed fide agnitus & apprehenſus.* Crediderunt, quotquot ordinati erant ad vitam. Actor. XIII. ubi notanter vocabulum ordinationis nos admonet, inſcriptionem ad vitam certo ordine factam, cujus ordinis pars fides quoque ſit æſtimanda. Id quod de cauſis dictum ſufficiat.

✻

CAPUT VI.

Ubi Inſcriptionis objectum quoad materiale, ſeu abſtractè & præcisè conſideratur.

§. LI. Conſideravimus hactenus ipſam Inſcriptionem, nunc eos, qui *privilegio* Inſcriptionis gaudent, contemplabimur. Hîc verò initiò omnes creaturas *rationis expertes* cum Magn. Dn. Præſide l. c. th. 3. removemus. Objectum enim Inſcriptionis requiſita, quibus indutum eſſe debet, oportet intelligat; ſcopum, ad quem tendit cognoſcat, & ad finem non tantùm, qui naturæ ejus ſit conveniens & communis, ſed & qui ſupra, ordinetur. At ſolus homo hunc intelligit, quò tendat, vitam nim. æternam: ſolus homo, quippe à principio ad hunc finem creatus, ordinatur ad illum. *Subſtantiæ* contrà *intellectu carentes non ordinantur ad beatitudinem, nec ad ſupernaturalem finem, cum illius non ſint capaces*, diſſerente Suareſio l. 1. c. 4. ubi & ipſe benè diſtinguit inter *prædeſtinationem & ordinationem*; concedit, quòd interdum ſubſtantiæ, inanimatæ etiam, ordinentur ad effectum ſuperantem ejus naturam, ut e. g. aqua ad lavandum animam: per prædeſtinationem verò propriam explicari hæc poſſe, rectè negat. Sic pariter concedimus, quòd creaturæ cæteræ divinæ *providentiæ* ſubjaceant, ſed quòd *Inſcriptioni* in librum vitæ, meritò inficias imus. Cæterùm quod hic Scholaſtici quærunt, an prædeſtinatio cadat *in perſonam*, an verò *in naturam*, propriè & proximè noſtrum non facimus, interim ad *ſolam perſonam, eamq; creatam humanam* determinantes. Perſona etenim increata ſecundum ſe capax non eſt, cum per ſe & eſſentialiter beata ſit.

§. LII. Auguſtinus, vel quicunq; autor eſt libri de prædeſt. cap. 1. eò progreditur, ut cœlum & terram, ſolem & lunam, diem & noctem prædeſtinatos dicat, diſtinguendo, inter *prædeſtinationem alligationis & conditionis*; quarum hæc ſit juſtitiæ, illa verò potentiæ. Ad hanc creaturas dictas refert: ad illam verò alligat hominem recens creatum ante lapſum. At enim-

enimverò quemadmodum quòd hiſce creaturis tale privilegium non competat, ut prædeſtinentur ſ. in librum vitæ inſcribantur, (præprimis quia in hoc libro viventes tantùm ſcribuntur, hæ autem creaturæ non vivunt) jam cauſa dicta eſt; ita quòd nec homini ante lapſum, ut qui ad imaginem Dei potius conditus, quàm in librum vitæ ſcriptus tum dicendus erat, cap. ſeq. fortaſsis oſtendetur, ubi de formali objecti ratione inſtituetur quæſtio. Conferatur interim Magn. Dn. Præſes l. c.

§. LIII. Neq; *Angeli objectum proprium* ſunt & *adæquatum* hujus Inſcriptionis, quod itidem Auguſtinus ac Thomas volunt, quos ſequuntur alii, tum Scholaſtici, è quibus expreſsè Suarez tr. 2. l. 1. c. 20. *Ego exiſtimo*, inquit, *etiam angelos per Chriſtum prædeſtinatos eſſe, ideoq; ipſorum nomina ſcripta in librum vitæ agni:* tum Pontificii, ut Bellarminus, Leſsius &c. tum Calviniani &c. qui omnes Inſcriptionem in librum vitæ angelis quoque communem faciunt. Hinc Thomas generaliter prædeſtinationem ita definit, ut etiam angelis applicari poſsit, quòd ſc. ſit *ratio transmiſſionis creaturæ rationalis ad vitã æternam*. Et Durandus in 1. Diſt. 41. q. 1. Prædeſtinationem dicit eſſe *directionem creaturæ rationalis in vitam æternam*. Becanus explicat utrumq; utriusq; terminum & transmiſsionis & directionis, quòd ſicut, inquiens, *ſagitta* ſuis viribus non poteſt pervenire ad ſcopum, niſi *à ſagittario transmittatur & dirigatur:* ita & creatura rationalis non poteſt ſuis viribus pervenire ad vitam æternam. Verùm ut id primò notemus, ſermo nobis non eſt de prædeſtinatione aliqua ὡς ἐν πλάτει dicta, quatenus fortè generaliter notet ordinationem aliquam ad hunc vel illum ſtatum, ad hoc vel illud officium extra Chriſtum, quô ſenſu etiam angelos poſſe prædeſtinatos dici, facilè largimur, præprimis cum expreſsè electi dicantur 1. Tim. v. Sed uti dixi, impropriè prorſus, latèq; pro ordinatione & confirmatione ad bonum. *Electionis vox*, verba habent Magn. Dn. D. Calovii, Syſt. Theol. Tom. 4. cap. 2. q. 2. *hic aliter ſumitur, quàm in articulo de Electione ad ſalutem*; nimirum electi dicuntur angeli, quòd peculiariter, poſtquam in

bono

bono perſteterant, in bono ſint confirmati & ad bonum gloriæ perſeveranter ordinati. Alioquin ſi ſtatim qui electi dicuntur in Scripturâ propriè electos ſeu in librum vitæ ſcriptos dixerimus, tum profectò cedri etiam, ſepulchra, currus &c. in librum vitæ ſcripta dicenda erunt, quod tamen ab eorum naturâ tantum diſtat, quantum ab ipſa terrâ cœlum. Breviter: Malè *ab electione genericâ & etymologica ad Inſcriptionem in librum vitæ ſ. electionem ſpecificam & propriam* colligitur.

§. LIV. Quod ſi ergò quis inter ipſas Electiones diſtinguere velit, fortè minus refragabimur, aliam angelis aſsignando, hominibus aliam: *genericam* illam, hanc *ſpecificam*. Qua de ſententia teſtatur B. Hutterus LL. CC. l. c. etiam orthodoxos fuiſſe, qui angelis prædeſtinationem tribuendam, inter alia exinde probaverint, quòd in deſtinatione finis ſupernaturalis communicent. Nam angeli, ajunt, quoq; non per naturam, uti nec homo, ſed per gratiam, & conſequenter ex prædeſtinatione, vitâ æternâ gaudent. Ergo Deus etiam ab æterno præſcivit, ſeq; angelis vitam æternam ex gratia daturum decrevit. E. nec angeli minus in libro vitæ ſcripti erunt. Sed quod monuimus, dari hoc poſſe videtur, ſi de prædeſtinatione *ſpecie diverſa* intelligatur. Nam poſito, angelis electionem aſsignari poſſe, nemo tamen negaverit, diſparem planè ab illa rationem eſſe: quin imò in reſpectu ad prædeſtinationem hominis impropriam planè. Quis enim angelos vel propriè per Chriſtum electos, ut Scriptura loquitur, vel in librum vitæ ſcriptos dixerit? cùm inſcriptio hæc *miſeriæ ſtatum præſupponat*, ut non niſi qui morti fuit obnoxius, inſcribendus dicatur. At quis unquam angelos bonos (de malis enim ſermo non eſt, quibus ex hypotheſi finalis impœnitentiæ horum nihil competit) miſeros & morti obnoxios vocaverit? ut qui potius ab ipsô, ſi non creationis, tamen confirmationis momento, ipſo actu vitâ æternâ ſunt fruiti, & adhuc fruuntur, quia faciem Dei vident, Matth. XVIII. Si ergo fruuntur, quid opus eſt, ut aſsignentur demùm ad fruendum, cum reapſe fine ſuo potiti ſint?

§. LV. Aſt

§. LV. Aſt urget Thomas, *motum non accipere ſpeciem à termino à quo, ſed à termino ad quem*. Reſp. concedi quidem id ſalvâ noſtrâ ſententiâ poteſt, verùm qua ratione terminum à quo à motu ſeparare poterit? Omnis motus præſupponit terminum unde fiat, & terminum ad quem tendat. Nec ullus unquam motus dabitur, qui non terminum à quô præſupponat tanquam aliquid inſeparabile à motu, etſi non ſit de formali ratione motus. Sic *licet miſeriæ ſtatus non ſit de formali ratione* Inſcriptionis ad vitam ſ. prædeſtinationis, *neceſſariò tamen ac inſeparabili nexu præſupponitur*, ut ἀναγραφὴ hîc optimè obtineat: quicunque non eſt peccator, ille non eſt inſcriptus in librum vitæ. Sanè enim qui in ſtatum gloriæ devehendus eſt, illum neceſſe eſt, antea in ſtatu gloriæ non eſſe.

§. LVI. Conſideratô miſeriæ ſtatu conſiderandus eſt etiam Mediator, quia nemo in librum vitæ ſcribitur, niſi prius per Chriſtum redemptus fuerit. Hic quaſi *terminus* eſt, *per quem* ad vitam tenditur. Aſt angeli non ſunt redempti: Quod enim Chriſtus non aſſumpſit, illud non redemit. Angelorum naturam non aſſumſit. E. nec eam redemit. Quos Chriſtus non redemit, eos neq; in librum vitæ aſſignavit. Angelos &c. Ergo. Conf. Ebr. 11, 15. 16.

§. LVII. Inquis: Sed dicitur tamen, Chriſtum omnia *reſtituiſſe* & *in cælo* & in terrâ. Reſp. *à reſtitutione reſpectu diſcordiæ ad reſtitutionem reſpectu miſeriæ* N. V. C. *Reſtituuntur, quæ in cœlis ſunt*, inquit B. Hutterus l.c. p. 776. *eo reſpectu, quatenus per meritum Chriſti ſublata eſt illa diſcordia, quæ inter angelos & genus humanum interceſſerat: non verò reſpectu redemptionis angelorum*. Urges: Angeli verò *conſervatore* in bono opus habuerunt, qui fuit ipſis locô Redemptoris. Reſp. neque ſic conſequentia valet, aliud eſt conſervatio in bono, aliud redemptio à malo. Inſcriptio per Chriſtum facta dicitur, non quatenus eſt conſervator in bono, ſed *quatenus eſt redemptor à malo*. Porrò: Inſcribendi in librum vitæ ſolùm credentes ſunt, qui meritum Chriſti fide verâ ſibi appropriant. Aſt angeli appropriare non poſſunt, quia Chriſtus pro illis non eſt

mortuus: *non possunt credere*, quod specialiter contra Suarestium notandum est, qui angelis viatoribus fidem in Christum tribuit; quin eò abit, ut angelos ex occasione revelatæ incarnationis peccâsse statuat, citante Becano Tom. 1. tr. 2. c. 2. q. 4. Interim si nomen angeli in Scriptura homini tributum legamus, tum extra controversiam est, hujusmodi angelum etiam in librum vitæ scriptum posse dici. Secus verò, quando Spiritibus cœlestibus competit.

§. LVIII. Similiter res habet *respectu Christi*, quem tantum abest, ut inscriptum in librum vitæ dicamus, ut potiùs eum libri vitæ & fundamentum & autorem & dominum esse, è Scriptura asserendum sit. Hic enim unà cum Patre suo in unitate Spiritus S. hunc librum scripsit: hic inscriptionem acquisivit & meruit. Hic dux & autor vitæ ipsius est, Act. III, 15. imò ipsa vita Joh. 1. per quam nos vitam habemus, Joh. III, 17. non ideò opus est, ut eum in librum vitæ inscribamus, vel objectum prædestinationis faciamus, quod tamen mirum est, cur Basilienses, Herbornenses & Maldonatus statuerint. Imò Pontificii quoque, quod ex Becano est videre l. c. qui homines non solùm, eosq; iterum aliter adultos, aliter infantes; nec angelos solùm, sed Christum quoque prædestinatum dicunt: *Christus*, inquit Becanus, *secundum humanitatem prædestinatus est ad gratiam & ad gloriam sine præviſis meritis & post præviſum Adæ peccatum*. Contra quos hoc unum sufficit, quòd Christo definitio Inscriptionis in librum vitæ non competat.

§. LIX. Cœterùm etsi Christus prædestinatus ad passionem & mortem fortè dicatur, illa tamen prædestinatio cum prædestinatione salvandorum non est confundenda, Act. IV, 24. & ipso nomine audito, audio statim, illam prædestinationem *ad mortem*, hanc *ad vitam* esse. Urgeas licet, quòd Es. XLII, 1. Christus electus dicatur: Ecce servus meus, suscipiam eum, electus meus, complacuit sibi in illo anima mea. Resp. Electio tamen saltem *etymologica* est, non propria. Electus dicitur, quia dilectus est, quia Deo placet. Sic 1. Pet. I, 19. præcognitus vocatur ante mundi constitutionem, neutiquam

quam verò prædestinatus, quia nec à præcognitione statim ad prædestinationē consequentia valet. Differunt n. præcognitum & prædestinatum esse ut latius & angustius, ut dicere quidem possim: O. prædestinatus est præcognitus: minimè verò: O. præcognitus prædestinatus est. Deinde D. inter *præcognitionem specialem & singularem:* illâ præcognoscuntur electi: hac solus Christus, in quo sensu etiam hîc loci forte præcognitus dicitur. Conf. Cap. IV. §. 32. Tertiò: alia quoque *prædestinatio est ad salutem promerendam*, alia *ad salutem consequendam*. Illo sensu, si forte prædestinatus Christus dicatur, prædestinatio accipienda est.

§. LX. Relinquitur ergo, solos homines vitæ libro inscriptos esse, quod ultimo loco adhuc probandum venit. Probatur autem, tum quia Scriptura solos homines inscriptos docet, nec ullius alius creaturæ vel hominis vel angeli mentionem injicit; tum quia soli peccatores, lapsi & æternæ mortis rei in librum vitæ ponendi sunt; tum quia hi soli, ad quos meritum Christi pertinet, inscribi possunt; tum deniq; quia soli credentes vitæ hæredes futuri sunt, & propterea soli in librum vitæ assignantur. Unde sequitur ἐξ ἀναγκης, nec angelos, nec alias creaturas, nedum ipsum Christum huc pertinere, utpote quorum nec Scriptura meminit, qui neq; lapsi sunt, nec pro iis Christus est mortuus, nec meritum Christi fide sibi appropriare possunt, id quod in seq. cap. expedietur pluribus.

CAPUT VII.

De Statu objecti & qualitate ejus formali.

§. LXI. Qui inscribantur, expeditum est: nunc porro quales eos esse deceat, pergemus excutere. Expositô materiali *formale* etiam exponendum est. Fuit objectum materiale homo; sed formale, *qualis* homo esse debeat, edocebit. Primò igitur *quoad statum*, inscribitur homo in librum vitæ, *non quà creandus adhuc, nec quà creatus integer ante lapsum*: prædestinatio enim præsupponit miseriam, & lapsus occasionem Deo

præbuit, hominẽ ad gloriam ordinandi ſ. ad vitam inſcribendi; quod inde eluceſcit, quia Electio in Chriſto facta eſt, Chriſto autem locus non eſt niſi in ſtatu peccati & miſeriæ. Nec Scriptura ullum agnoſcit Redemptorem, uti Scholaſtici volunt, præſervationis à lapſu: Redemptor enim ideo dicitur, quòd à malo redimat, Gen. XLVIII, 16. à peccato Matth. 1, 12. Atqui nihil horum ante lapſum erat. E. nec Redemptor. Ac profectò ſi Filius *D*ei etiam tum in carnem venire debuiſſet, videretur ex aliquo abſoluto decreto venturum fuiſſe, quod Calviniſtat. Facta eſt igitur Inſcriptio non abſolutè, ſed κατὰ πρόγνωσιν ſ. *intuitu lapſus Adamitici*; vel ut clarius, homo lapſus objectum Inſcriptionis eſt, quòd quia Deus ab æterno præviderat, hominem lapſurum abuſu liberi arbitrii, ab æternô ſtatim de hominis lapſi reparatione cogitabat, ut ad vitam ordinari poſſet. Hinc tolle miſeriæ ſtatum, & ſuſtuliſti ipſam Inſcriptionem in librum vitæ: *tolle morbos, tolle vulnera, & nulla erit medicinæ cauſa*: non quòd hic ſtatus abſolutè eſſentialis ſit, & Deus aliter inſcribere non potuerit, ſed quòd *ex hypotheſi inſeparabilis*, quia nemo niſi lapſus, nemo niſi peccator ad ſalutem inſcribendus & à miſeria in gloriam devehendus erat. Ut proinde toto cœlo errent tum illi Scholaſtici, qui propter decretorum Dei immutabilitatem ſtatuunt, etiam ante lapſum Chriſtum in carnem venturum fuiſſe, è quibus tamen, Becano teſte T. 1. tr. 2. c. 14. q. 4., eximendus eſt Thomas præprimis, qui cum antiquis Patribus negativam tuetur; tum Calviniſtæ, partim, qui prædeſtinationem lapſui hominis præordinant, & hinc *Supralapſarii* dicuntur; partim, qui hominem inſignô rationis divinæ prius prædeſtinabilem, quàm creabilem ponunt.

§. LXII. Poſtquàm enim, ſecundùm ipſos, Deus ab æterno propoſuerat ſibi manifeſtare gloriam ſuam in hominibus, abſolutè decrevit de quibusdam glorificandis, quos glorificandos ſpecialiter præſcivit, præſcitos dilexit, dilectos elegit, electos prædeſtinavit, prædeſtinatos creavit, creatos voluit corruptos, corruptos redemptos, & ſic porrò, ut gloria ejus manifeſtaretur. Sed quàm periculoſum hoc dogma

ſit,

sit, inde facilè liquet, quia (1) absolutum decretum pro fundamento habet, quô Deus absq; intuitu vel lapsus, vel secuturæ in Mediatorem fidei, aut incredulitatis quosdam rejecerit, quosdam elegerit. (2) prædestinationem malè anteponit creationi, cùm hujus decretum ordine prius sit decretô Inscriptionis ad vitam. (3) haud obscurè Deum facit causam lapsus & peccati, ut qui hominem creatum lapsum voluerit, ut per lapsum gloriam manifestare posset.

§. LXIII. Nos meliora edocti hunc ordinem observamus: Cum scil. Deus ab æternô consilium de προπαγενεσία nostrâ iniisset, prævideret autem lapsum in protoplastis *universalem*, ex ineffabili & *universali* affectu *universale* consilium de παλιγγενεσία quoque nostra instituit, cogitavitq; de mediis talibus, quibus & justitiæ & misericordiæ satisfieret. Conveniensissimum erat, mediatorem interponi *Universalem* cum decreto, ut omnes & redimerentur & redemti vocarentur, quæ tamen redemptionis & vocationis gratia ut rectè applicari posset, constitutum est medium *à parte hominis* λῆπτικὸν h.e. fides, ut qui redemptionem & vocationem illam verâ fide apprehenderit, justificaretur, justificatus renovaretur & confirmaretur; confirmatus autem & conservatus prædestinaretur s. in librum vitæ inscriberetur. Sed quia ex parte hominis Deus multorum impœnitentiam, plurimosq; illam gratiam rejecturos prævidebat, paucos verò credituros & apprehensuros; ideò ex speciali Εὐδοκία & gratia proposuit illos perseveranter credituros salvare, salvandos præscire, præscitos specialiter diligere, dilectosq; in peculium seligere, prædestinare & in librum vitæ inscribere. Hic ordo Inscriptionis erat circa hominem.

§. LXIV. Ex quo apparet, neq; hominem, *quà homo est*, in librum vitæ assignari: sic enim nihil referret, quin omnes planè homines indiscriminatim inscriberentur: sed præsuppositô igitur primùm lapsu & miseriæ statu, quòd homo peccator objectum sit, quodq; idcirco ille, qui peccato caret, in libro vitæ locum non habeat, quod obiter contra Ostorodum Instit. Theol. c. 33. 34. notari potest; requiritur præterea,

ut homo sit credens: hoc formale est inscribendi, hæc qualitas essentialis & *conditio, quæ objectum determinat.* Sine fide nulla inscriptio ad vitam est. Sed necessariò credit, qui inscribitur: qui secus, ob prævisam voluntariam & vincibilem infidelitatem Christum non apprehendentem & ut finaliter contiuatam rejicitur.

§. LXV. Contra quod assertum mordicus pugnant Calviniani, è quibus Piscator: *Nemo*, inquit, *ad vitam prædestinatus est conditionaliter, si crediderit, sed quotquot ad eam prædestinati sunt, absolutè & simpliciter prædestinati sunt.* Vol. 1. Loc. 19. th. 25. Polanus: *Causa, quâ Deus, ait, ad Inscribendum impulsus fuit s. propter quam Inscriptio facta est, non est voluntas hominis, nec prævisa fides, nec præscita hominum merita: nec dignitas generis, vel ullius alterius prærogativæ, sed solum beneplacitum DEI in gratuitâ ejus dilectione fundatum.* Ubi quidem & nos libenter concedimus, fidem non esse Inscriptionis causam principalem, impellentem & meritoriam; nec sensus nobis est, quòd propter fidem inscribamur; nec quòd sit causa *movens*, nec quòd sit causa *merens*, sed quòd sit conditio, quam Deus in omnibus prærequirit, quotquot in librum vitæ inscribit. Juvat hîc audire B. nostrum Meisnerum Anthrop. dec. 2. disp. 14. qui *convenientius* quidem dicit, fidem nuncupare vel *condistinctam, sed conjunctim unà cum meritô Christi.* Quod accuratè profectò dictum est, si ἄνευ ἔργων judicare velimus; nec enim absolutè & ratione sui fides hoc opus ingreditur, vel sine merito, sed relativè & *ratione objecti*, quod Christus est in merito, spectatur. *Fides non est sine merito, nec meritum sine fide*, sed utrumq; cum utroq; conjungendum.

tionem electionis, nec absolutam fingere, vel *partem ordinis prædestinatorii: Convenientissimum* verò esse ait, asserere, fidem hîc *non considerari seorsim ut causam peculiarem* & à meritô Christi

§. LXVI. Thesin nostram de conditione fidei supra quadantenus probavimus, plus roboris nunc addituri. Dicuntur electi μέλλοντες πιστεύειν, 1. Tim. 1, 16. & Eph. 1, 1. 4. electi per Christum h. e. uti Theophylactus in h. l. ait, per fidem in Christum. Chrysostomus: *Quid est*, inquit, *eligi nos in ipso? per fidem, quæ in ipsum est, vel: istud Christus, antequam nasceremur, dis-*

posuit,

posuit, imò priusquam orbis fundamenta jacerentur. Qui ergò eliguntur, eliguntur in Christo. At nemo in Christo est, nisi per fidem Jac. II, 5. Deus nos elegit in fide 2. Thess. II, 23. ἐν πίστει ἀληθείας h.e. in fide vera. E. fides necessariò includitur.

§. LXVII. Inquis: Si Inscriptio à fide pendet, sequitur, quòd *nos* ipsi inscribamus, fides enim nostra est, nos credimus. Resp. tum demum argumentum procederet, si fidem vel causam *principalem* moventem, vel *meritoriam* diceremus. At neutrum volumus. Deinde: Inscriptio pendet à fide, non ut *principiatum à principio*, sed ut *ordinatum ab ordinis parte*. Urges: Si fidem Deus prærequirit ab inscribendis, nemo planè inscriptus erit, quia in nemine fidem invenit sc. à naturâ. Resp. neque Deus fidem prærequirit ut *è naturâ hauſtam*, unde non potest; sed ut *per verbum excitatam & non excussam*.

§. LXVIII. Huc spectat, quòd Jac. II, 5. dicitur; nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide? Ubi licet de fide non agatur ut causâ, nam nec nos ut causam requirimus, agitur tamen de illâ ut *requisito & conditione præordinatâ*. Neque forsan Apostolus electos ita vocat in *ampliatione*, quòd post electionem demum tales futuri sunt, quasi fides prædestinationis effectus sit; sed *in statu* loquitur, neminem, nisi fide divitem, electum esse. Quod ipsum verò non intelligendum est eô modô, quasi ὀλιγόπιστοι non sint electi, ὀλιγοπιστία enim nihilominus paupertas ditissima est & totum Christum nihilominus apprehendit: sed divites fide h. l. non opponuntur pauperibus fide, verùm pauperibus mundi. Videantur Commentatores in h. l.

§. LXIX. Sed nec homo credens *proximum formale* objectum Inscriptionis est, nisi *finaliter credens*. Homo enim inscriptus in librum vitæ & credens non æquè latè patent, sed solus finaliter credens. Benè huc quadrat, quod generatim olim de Christianis Hieronymus dixit: *Non quæruntur in illis initia, sed finis*. Idem eodem jure de inscriptis in librum vitæ: non quæruntur in illis credendi initia, sed finis. Et quemadmodum fiducia hominis credentis in Christum firma, ita & per-

perſeverans eſſe debet. Etenim nemo victor, niſi vicerit, dicendus eſt: nemo triumphator ante victoriam. Milites ſumus, pugnandum eſt, ut vincamus pugnando. Illius demum nomen è libro vitæ non delebitur, qui Victor prius abiit, Apoc. III,5. *Vincentes autem illi ſunt*, (ut verbis utar Magn. Dn. Præſidis l.c.) *qui dum in his terris verſantur, verâ fide Chriſto conſtanter adhærent, & contra Satanam ac mundum depugnantes hæredes vitæ æternæ ſcribuntur*, ſicut id explicatur cap. II,10. Eſto fidelis usq; ad mortem. Qui perſeveraverit usq; ad finem, ſalvus erit, Matth. X,23. Marc. XIII,13. Quamobrem omnibus & ſingulis, qui in libro vitæ aſsignari h.e. ſalvari geſtiunt, allaborandum eſt ſeriò, ut cum Paulo bonum certamen certent, curſum conſumment, fidē ſervent, adeoq; repoſitam coronā juſtitiæ accipiant, 2. Tim. IV,7. Non benè incepiſſe ſufficit, niſi benè deſinatur. Non qui inceperit, ſed perſeveraverit usq; ad finem, hic ſalvus erit, inquit Bernhardus. Nam hac ipsâ de causâ, quòd oleum virginibus fatuis defecerat, excludebantur vitâ cœleſti, Matth. XXV,4.

CAPUT VIII.

De Objecti Quantitate diſcretivâ.

§. LXX. A qualitate ad *quantitatem* rectà ſuccedimus, ut expoſito, qui & quales in librum vitæ inſcribantur, conſtet non minus de quantitate, quot inſcribantur. Equidem mens non eſt, τὸ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν, quod Apoſtolus vetat 1. Cor. IV,5. obtinetq; hic illud Ambroſii l. 1. de Vocat. Gent. c. VIII. *Non loquamur de profundis nimiùm, ne incidamus in profundum*: quod procul dubio futurum eſſet, ſi myſterium hoc decempedâ ſenſuum metiri velimus, inq; arcana Dei decreta temerè inquirere, ac ſcire, quos nominatim & in individuô, vel quot diſtinctè ac determinatè inſcripſerit. Verùm eatenq; tantùm in præſenti diſſeremus, quoad per revelationem licet, agendo ſc. non de inſcriptis in *individuo & ſingulari*, quos ſolos Deus ſolus novit 2. Tim. II,9. verùm *in particulari*, eſſe eorum quantitatem aliquam certam ac definitam reſpectu

intel-

intellectus increati, indefinitam verò quoad nos s. *intellectum creatum*. *Haud enim dubiè*, inquit Liber Christ. Concord. *exactissimè & certissimè DEus ante tempora mundi prævidet, & hodiè etiam scit, quinam ex conversis in fide perseveraturi, qui non; qui in peccata gravia prolapsi sint reversuri, qui non, & qui sceleribus perituri, ita ut eorum numerus, qui salvantur & damnantur, DEO probè sit notus.* Ut non malè hinc Thomas q. 23. art. 7. dicat, numerum Inscriptorum soli Deo certum esse *non solùm formaliter, sed & materialiter*: non solùm *ut cognitum*, sed etiam *ut electum & prædiffinitum*.

§. LXXI. Quòd *pauci* admodùm libro vitæ inscripti sint, *non omnes*, ex cap. præced. facilè fluit. Si enim fides finalis necessarium & inseparabile requisitum est hominis inscripti vel inscribendi; *non omnes* autem *finaliter credunt*, sed vel gratiam oblatam repudiant, vel à fide prorsus deficiunt, consequens est, nec omnes in librum vitæ scriptos esse. Notes: non loquimur impræsentiarum *de voluntate DEI prima & antecedente*, quâ maximè omnes salvatos cupit: sed *secundâ & ordinatâ*; imò de hominis *vel fidelitate, vel incredulitate*: Deus primò intendit universaliter omnium salutem, vult omnes finaliter credere, adeoque omnes in librum vitæ assignari: sed quia homines vocati non audiunt, vel non recipiunt aut custodiunt, ideo intentio Dei sola inscriptionem non facit, sed recusantes deletionem, qui propterea rejiciuntur.

§. LXXII. Ac ipsum quidem Electionis s. Inscriptionis nomen si consideres, *particularitatis notam* præ se fert. Dicitur etiam viventium liber, quo ipso statim percipimus, viventes mortuis contradistinguí, & præ his in librum vitæ scribi. Ast illi demùm verè vivunt, qui fide vivunt. nemo, Scriptura asserente, salvatur, nisi qui crediderit, Marc. XVI, 16. Atqui non omnes credunt, quod pariter & asserta Scripturæ & ejus exempla docent. E. nec omnes salvabuntur. E. nec omnes libro vitæ inscribuntur. Porrò: Quisquis in librum vitæ scriptus est, salvabitur certò, Dan. XII, 1. Verùm non omnes salvabuntur, sed multi sunt, qui in stagnum ignis mittentur, quique non inventi sunt in libro vitæ, Apoc. XX, 15. Ergo

ἐξ ἀνάγκης colligitur, neque omnes in librum vitæ ſcriptos eſſe.

§. LXXIII. Quare inſigniter erravit ſeculô abhinc anno 1593. Profeſſor in hac Wittebergenſi Academia Huberus, qui novitatis ſtudio ductus hanc heterodoxiam diſſeminavit: Electionem, ſ. quod nobis idem eſt, Inſcriptionem in librum vitæ eſſe *indeterminatam* & univerſalem omnium omninò hominum ſine ulla diſcretione ſ. credentium ſ. non credentium; quin eò abſurditatis diſceſsit, ut Turcas etiam & Judæos non tantùm gratiam Dei habere, ſed & electos & vitæ libro inſcriptos ſtatuerit. Ante ipſum quidem inter noſtrates etiam Theologos tum temporis erant, qui Electionem, ſed *alio planè ſenſu & reſpectu diverſo*, *univerſalem* aſſerebant: hanc verò univerſalitatem nihilominus limitabant ſub conditione fidei q. d. Omnes omnino, qui in Chriſtum credunt finaliter, in librũ vitæ ſcriptos eſſe, quod ſanè ſine veritatis naufragio aſſeri poteſt. Hîc percipio *univerſalitatem*, at *limitatã* nihilominus ſub reſtrictionẽ fidei, quę, ut ita loquar, *univerſalitas* certo modo *non eſt univerſalis*, certo modo contrà *rectè univerſalis*. Alii verò iterum reſpectu diverſo Electionem *particularem* defendebant, reſpectu hominum in genere, quòd quia non omnes homines credant, ideò nec omnes electi ſint. Quæ indiſtincta licet terminorum ſignificatio, ſine ulla tamen contradictione tum obtinebat. Aſt Huberus turpiter deficiens, eò falſitatis ab his abibat, ut omnes omninò homines *ſine reſpectu* electos diceret contrà ipſiſſima Salvatoris verba: Pauci ſunt Electi Matth. xx, 16. & cap. xxii, 14. Ad quæ verba quidem diſtinctionem, ſed impertinentem prorſus afferebat, diſt. inter κλητοὺς & κλελεγμένους ſ. inter electos nominaliter & participialiter tales: conceſsit, paucos electos eſſe nominaliter, dixit tamen omnes electos participialiter, non ſecus ac ſicut in ludo literario omnes quidem pueri docti ſunt à præceptore *participialiter*, at nõ omnes docti *nominaliter*, quia non omnes apprehendunt: quam diſtinctionem jamdudum celeberrimi exploſerunt Theologi. V. Hunn. ex profeſſô de prædeſt. & B. Hutt. LL. CC. l. c.

§. LXXIV.

§. LXXIV. Cæterum *κρηπιδοφύγεα*, quæ ipse quærit, multa sunt, sed in omnibus ferè extra oleas vagatur. Primùm enim malè *ab affectu DEI Universali antecedaneo* concludit *ad universalem consequentem*, id quod ipse, quoad orthodoxus esse volebat, non debuisset facere. Deinde Deus non statim quos *diligit* generaliter, *eligit*. Omnes creaturas affectu generali prosequitur, sed ab *affectu hoc generali dilectionis ad specialem electionis* & Inscriptionis argumentari velle, est bruta quoque electa dicere. Quòd si verò Electionis nomen quis *καταχρηστικῶς* pro tali dilectione sumserit, tum lis non in rebus ampliùs, sed in verbis hærebit. Porrò: non, quos Deus vult sanctos esse, statim electi sunt, sicut nec omnes, quos Christus redemit, in librum vitæ scripti. Redemit Christus totum mundum & in illo reprobos quoque, quos tamen nemo Inscriptos & electos dixerit. Præterea pari modo *ab universali gratiæ oblatione ad universalem electionem* consequentia negatur. Differunt enim hæc duo, ut laxius & angustius differunt, seu quod præstat, uti prius & posterius. Sic eâdem ratione siculneum est Huberi argumentum, quando ab *Universali creatione ad universalem Inscriptionem argumentatur*, quasi quia Deus omnes homines creaverit, ideò omnes quoque absolutè eligendi sint. Quid? hac ratione brutis etiam Inscriptio in librum vitæ communis esset, quippe quæ non minus creata sunt, quàm homines.

§. LXXV. Illud, quod 1. Thess. v, 9. dicitur, Deus nos non posuit ad iram, sed *εἰς περιποίησιν σωτηρίας*, non *generaliter* & *indiscretè* de omnibus hominibus, sed de *solis electis* intelligendum est. Vel etiam distinctio inter voluntatē antecedentē & consequentē hic obtinet. Sic nec illud valet: Christus omnibus reparavit justitiā E. omnes actu justificantur & salvantur. Christi meritum non ut *præstitum*, sed ut *applicatum* salvat. Quia verò pauci applicant, hinc pauci quoque salvantur. A *donis* ad *subjecta* futilis est sequela. Dona quidem Christus acquisivit, sed subjecta dona acquisita sibi debent applicare. Breviter: Ab universalitate meriti Christi *in esse acquisito* ad universalitatem ejus *in esse applicato* N.V.C Christus pro omnibus mortuus est, modò omnes pro se mortuum applicando crederent.

§. LXXVI. Est & manet ergo Inscriptio in librum vitæ paucorum tantummodò hominum, sc. finaliter credentium, quæ paucitas absit tamen, ut ulli ullam desperationis ansam præbere, aut adhortationes ad pœnitentiam annihilare dicatur: quin imò contrariũ sequitur. Paucitas hæc ita *fatalis* non est, ut absolutè quidam homines tantùm absque intuitu fidei vel incredulitatis electi sint, cœteri autem, quicquid etiam agant, salvari tamen non possint. Quod si statueremus, ambabus concedendum esset, desperationi sic portas aperiri. At nostra particularitas tale nihil sapit, sed ipsa *in hominis voluntate* sita est; & ideo desperationem potius præcavere, quàm promovere dicenda est. Calcar addit, quô homines ad pietatem magis magisque suscitantur. Aliàs si hæc particularitas desperationem peperierit, etiam *salvatio* pariet, utpote quæ pariter particularis est. Sed quid porrò? Summæ consolationis hæc doctrina electis plena est. Nôrunt credentes, certò ac infallibiliter se inscriptos & salvandos esse, quia verâ fide in Christi meritô nituntur. Hinc talem intra se συλλογισμον formant: *Quicunq; finaliter sunt in Christum credituri, illi in librum vitæ scripti sunt.* Subsumunt fideles de perseverantia suâ per SS. testimonium certi: *Atqui ego finaliter credituru sum*, quia Deus specialiter me diligit, Christus intercedit, Spiritus S. confirmat & conservat. Hinc ex *Individuali hac subsumptione* sequitur infallibilis Conclusio: *Ergo ego in librum Vitæ scriptus sum*, ideoq; certò salvabor.

§. LXXVII. At nemo Calvinista ita subsumere potest, incertus quippe ac dubius, an voluntas Dei *absoluta* ipsum in librum vitæ scriptum voluerit, nec ne. Atque *in eo nostra particularitas ab eorum particularitate differt*, quòd hæc in *absolutâ DEI voluntate*, illa in *hominis* voluntaria s. *fidelitate* s. *incredulitate* posita est. Nam Deus juxta ipsos *tum ex jure* ἀνευθύνῳ ὑπεροχῆς *& absolutô dominii; tum ex subordinatô & ad peccatum reflexo judicii prædestinavit quosdam, ut vel quà creaturæ, vel quà vitiosæ factæ condemnarentur*, uti loquitur Vareni us Theol. Controv. de prædest. p. 43. Sed blasphemè profectò sic causa omnis culpæ & damnationis in voluntatem Dei transfertur, quæ

quæ tamen cum *intentione directâ perductionis ad ſalutem*, ſine ſimulatione omnes homines antecedenter voluit ſalvos, ut videre eſt ex Univerſali Redemptione, & gratiæ oblatione, quæ omnibus hominibus communis eſt. Unde Deus, Origene teſte Tract. 4. in Matth. *quantum ad ſe homines non ad perditionem creavit, ſed ad vitam & gaudium*. Et Clem. Alexandr. ὁ Χριστὸς ὑπὲ τὴν κοινὴν ἀνθρώπων ἐλήλυθεν σωτηρίαν: ut impius ſit, qui Redemptionem Chriſti particularem ſtatuendo particularis Inſcriptionis cauſam ibi fortè velit quærere.

§. LXXVIII. Quò verò tandem annum in menſem contrahamus, ultimo loco quærendum eſt breviter; *an particularitas iſta a numero certo, ac infallibili diſtinctè determinari poſſit*, ut diſcretè, qui & quot numero diſtincto in librum vitæ ſcripti ſint, *quoad nos* ſcire liceat? Dixi quoad nos: nam ante omnia diſtinguendum eſt *inter intellectum increatum* ſ. infinitum & *creatum* ſ. finitum. Quæſtio *quoad DEum* omninò vera eſt ſine ulla exceptione, novit enim Deus, qui ſint ſui, 2. Tim. II, 9. Et inſcriptorum *numerus DEO ita certus eſt*, Auguſtino teſte l. de corrept. & grat. cap. XIII. *ut nec addatur eis quisquam, nec minuatur ex eis*. NB. Notanter dicit D. Patet., ut nec addatur, nec minuatur; non dicit; ut nec addi potuerit, nec minui, qui ſenſus in Calvini Scholam ablegandus eſſet. Ille enim cum ſuâ turbâ hunc numerum ita fatalem facit, ut nullo modo augeri vel minui potuerit: Aut, quod ajunt, Inſcriptorum in librum vitæ Catalogum *tam immutabiliter prædefinitum* eſſe, ut plures non potuerint inſcribi, etſi omnibus viribus inſcribi contenderint, quod blaſphemum eſt & contra Dei voluntatem. Hæque potius, neſcio, quæ, tabulæ Rhadamanteæ, quàm liber vitæ & viventium futuræ eſſent; Vid. B. Meiſn. l. c. p. 185. Contrarii loco unicum Tyriorum, aliorumq; exempla ſufficiant. Etenim ſi Tyrii, Sidonii, Sodomitæ & Judæi, qui in ſuâ obſtinatione perierunt, ſalvari potuerunt, falſum eſt, quòd Deus ad *numerum quendam fatalem* ita ſalvandorum cœtum arctaverit, ut eundem *augeri ſimpliciter impoſſibile* fuerit. At prius Evangeliſta teſte, Matth. XI, 21. & Apoſtolo Rom. XI, 23. verum eſt. E. poſterius etiam. V. Eccard.

§. LXXIX. Quantumvis autem numerus Inscriptorum dicto modô fatalis non sit, *certus* tamen est ac *infallibilis*, cognoscitur que à Deo tam *numerans*, quàm *numeratus*, veluti distinguunt, h.e. & quot & qui inscripti sint, *distinctissimâ cognitione:* nobis verò innotescit *confusè* tantùm, ut sciamus numerum quidem certum esse & exiguum, quos verò individualiter & quot comprehendat, ignoremus. Vocat Scriptura numerum electorum exiguum, ὀλίγοι γὰρ σωζόμενοι, Luc. XIII, 23. At non in se & absolutè, sed *comparativè* ad numerum damnatorum, utpote qui multò major numerô beatorum, Matth. XX, 26. *Quot esse putatis in civitate nostra, qui salvi fiant,* rogabat olim ab Auditoribus suis Chrysostomus, respondens ipse: *infestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen: Non possunt in tot millibus centum inveniri, qui salventur, quin & de his dubito.* Homil. 40. in Act. Apost. Laborandum proinde, ut cum timore & tremore salvi fiamus, Phil. II, 12. Et beatus ille, qui semper est pavidus, Prov. XVIII, 14. nam *qui pavet, cavet,* ut Bernhardus loquitur, Job. IX, 28.

§. LXXX. Sed hic unus adhuc scrupulus aures vellicat, *an sc. quis in Individuo de Inscriptione sui in librum vitæ certus esse possit?* quod dubio procul asserendum est contra Pontificios, qui negant, præsumere quem posse ex multitudine fidelium se esse, quamdiu in hac mortalitate vivatur: è quibus Becanus id absq; speciali revelatione vix posse sciri affirmat Tom. I. tr. 2. q. 6. n. 6. Nos probamus contrariũ ex testimonio Sp. S. *qui dat testimonium Spiritui nostro, quòd simus Filii DEI, & consequenter hæredes vitæ æternæ,* Rom. VIII, 16. *Qui credit in Filium, testimonium habet in seipso,* 1. Joh. V, 10. δώσω τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ δύναται ἁρπάζειν οὐκ ἔστιν ἐκ χειρὸς τοῦ πατρός μου, inquit Salvator, Joh. X, 29. τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Rom. VIII, 33. Suarez l. I. c. 3. urget; prædestinationem s. inscriptionem *pendere ex libera Dei voluntate,* cujus determinationẽ cognosci non posse, ait, nisi *vel ex effectu* videatur, *vel specialis revelatio* habeatur. Verùm determinatio voluntatis divinæ è Scriptura satis apparet, hinc non opus est, ut aliquam aliam specialem revelationem expectemus. Annon *satis determinata* est Dei voluntas,

tas, quando neminem vult salvari, nisi qui crediderit in Christum? Voluntas Dei ergo est, credentem salvare: at id Christianus absque speciali revelatione scire potest, utrum credat, nec ne? Ergo etiam absque speciali revelatione scire potest se salvatum iri; & certus esse consequenter de Inscriptione sui, si non *certitudine absolutâ, conditionatâ tamen*, veluti distinguit B. Kunadus in Comp. Theol. disp. XII. th. 7. Quæ verò conditionata certitudo dubitationi locum non cedat, & si evenerit, ut electus de salute suâ dubitabundus hæreat, tum se optimè eriget (1) *Christi amore* (2) *peccatorum remissione* (3) *fide in Christum* (4) *probatione vitæ*, &c. quod Brochmandus monet Syst. Theol. art. de prædest. Cæterùm non absonum erit, dictum Tertulliani huc apponere l. de Bapt. *Fides integra*, inquit, *secura est de salute*. Et Cypriani Serm. 4. *Quis hîc anxietatis & sollicitudinis locus est? quis inter hæc trepidus & mœstus, nisi cui spes & fides deest?* μὴ διψυχῶμεν, monet Clemens Rom. citante Damnhauero Dram. Sacr Act. I. Theal. I. pag. 282. Μηδὲ ἐνδαλλέσθω ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐπὶ ταῖς ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ.

CAPUT IX. & ultimum.

De Immutabilitate Inscriptionis in Librum vitæ.

§. LXXXI. De *fine* Inscriptionis nobis prolixis hîc esse non licet. Verbo: spectatur ille *vel quoad DEum, vel quoad nos. Quoad DEum* finis est glorificatio gratiæ ejus. *Quoad nos* iterum *vel intermedius* est, *vel ultimus*. Ille sanctificatio hominis in regno *gratiæ*: hic glorificatio sive salus æterna in regnô gloriæ, Ephes. I, 4. Electi sumus, ut simus sancti. Et Es. IV, 3. Sanctus vocabitur omnis, qui scriptus est in vitâ Jerusalem. Ac sicuti *terminus à quo* Electionis est miseriæ status; ita *terminus, ad quem* ultimò electi tendunt, status gloriæ est. Omnis qui in libro vitæ scriptus inventus fuerit, salvabitur, Dan. XII, 1. Id quod de fine ἀπλούστερον monendum erat. Accedimus *attributum Immutabilitatis*, cœtera enim non opus est, ut vel prolixè deducamus, vel quia passim perseve-

severantiæ, æternitatis, paucitatis, certitudinis mentio injecta est, cramben bis coctam afferamus.

§. LXXXII. Quòd enim Inscriptio in librum vitæ *ab æterno* facta sit, illustria scripturæ loca testantur ut Apoc. XVII, 8. πρὸ καταβολῆς κόσμου, Eph. I, 4. 2. Thess. III, 13. ἀπ' ἀρχῆς, 2. Tim. I, 9. ante tempora secularia Matth. XXV, 34. πρὸ καταβολῆς. Quare cum hac de re dubium esse vix possit, nihil præter Augustini dictum apponimus: *Antequam faceret nos*, inquit ille, *præscivit nos & in ipsa nos præscientia, cum nondum fecisset, elegit.* Et alibi: *Intra mundum facti sumus & ante mundum electi sumus. A supernis*, verba sunt B. Hunnii, *jam olim prædefinita erant, quæ in nos derivata sunt, neq; enim recentia sunt vel nova, sed à principio dispensata ordinataq;.*

§. LXXXIII. Gravior est controversia de Immutabilitate, de qua ut κρινόμενον s. status rectè percipiatur, talis quæstio formanda venit: *An qui semel in librum vitæ scripti sunt, ex eo rursum deleri queant?* quod negatur. Ratio negandi desumitur tum *è Scripturâ*, tum *è ratione*. E *Scriptura*, & quidem de Electis in genere, (1) *à dicto Christi:* Vitam ego æternam do ovibus meis & non peribunt in æternum, & non rapiet eas, quisquam de manu mea, Joh. X, 28. 29. (2) *ab ejus Intercessione:* rogat enim Dominus ibid. cap. XVII, 24. Patrem, ut ubi ipse est, & illi sint, quos dederit, ut videant claritatem ejus. (3) *ex fundamento Paulino*, 2. Tim. II, 19. Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: novit Deus, qui sint sui. In specie verò de Inscriptis in librum vitæ (α) *à dicto Danielis* c. XII, 1. Salvabitur omnis populus, qui in libro scriptus inventus fuerit (β) *ex opposito:* Apoc. XX, 15. Qui non inventus fuerit, mittetur in stagnum ignis. Et c. XXI, 26. non intrabit in cœlestem Jerusalem, nisi qui scripti sunt in libro vitæ. E *Ratione* probatur, tum quia *DEus scribens est immutabilis* tam in voluntate & decretis, quàm in essentia: Ego Dominus & non mutor, Mal. III, 6. Uti enim in Deo immutabilitas *essentiæ*, ita & *sententiæ* est, quod Veteres dixere; tum quia *decreta DEI sunt firma* & ἀμεταμέλητα, Rom. XI, 26. tum *quia præscientia DEI falli non potest*. Hinc benè Becanus Tom. I. c. XIV. pag. 52. *Scientia DEI,*

DEI, inquit, *quâ cognoscit aliquos prædestinasse ad vitam æternam, est immutabilis.* E. si aliquem cognoscit perventurum ad vitam æternã, ille reverà perveniet. Et August. l. 20. de C. D. *Liber vitæ est præscientia Dei: sed à præscientiâ Dei non potest aliquid subtrahi,* citante Thoma art. 3. qui & ipse hoc alio modo probat, ajens: *Quicquid est in aliquo, est in eo per modum ejus in quo est. Sed liber vitæ est quid æternum & immutabile. E. quicquid est in eo, est in eo quoq; indelebiliter & immobiliter.* Pergitq;: sicut nemo, inquiens, de novo potest scribi in libro vitæ, ita nemo inde deleri. Tum verò impossibile etiam est, ex electo fieri reprobum, fieret autem, si è libro vitæ quis deleri posset. Quid? quòd si Deus, teste Magn. Dn. Præs. l. c. ullo modo adduci posset ad delendum, nulla alia re quàm incredulitate adduceretur: hæc enim sola damnat. Atqui Deus jampridem ab æterno infallibiliter præcognovit, qui non crediturі essent, & propterea tales nunquam inscribit.

§. LXXXIV. Sed videntur huic assertioni nonnulla Scriptura loca contrariari, ut quando Moses ex hoc libro deleri cupit, Ex. XXXII, 32. David rogat, ut aliqui deleantur de libro viventium Psal. LXIX, 29. Filius Dei promittit, se ejus nomen, qui vicerit, è libro vitæ non deleturum Apoc. III, v. 5 Ex quibus sequi videtur, esse possibilitatem deletionis. Verùm οὐδὲν πρὸς ἔπος. Nihil jam nunc dicã, quod primum locum attinet, alios librum legis, Cajetanũ primatûs dignitatem, Hieronymum librum vitæ naturalis intelligere, quorum tamen sententias nulli probamus; Vel quod Burgensi placet, quem citat Becanus Tom. I. c. XIV. q. 8. n. 8. librum, in quo gesta insignium virorum populi Israel describebantur, quemq; librum justorum vocat; cui sententiæ ipse etiam Becanus favet, ajens: *Sic potest intelligi: non volo quenquam delere de libro virorum illustrium, nisi qui peccaverit.* Ejusdem mentis est Vasquez, qui nihil putat obstare, quò minus sensus Burgensis literæ quadrare possit in Thom. art. 3. q. 24. quem verò rectè refutat Svarez ex eo fundamento, quòd liber hic à Deo scriptus dicatur: dele me ex libro, quem scripsisti. Atqui liber Virorum illustrium peculiaris à Deo scriptus non est.

Verumenimverò quicquid hujus sit, nos concedemus, uti & meritò concedendum est, librum vitæ intelligi: attamen tantum abest, quòd inde *possibilitas mutationis* probari possit, ut potiùs contrarium obtineat. Moses enim *non absolutè* & ἁπλῶς ita petiit, *sed* κατὰ τὶ *sub conditione*, si possibile foret q. d. Si fieri potest, mi Deus, dele me, paratus sum vel propriæ meæ salutis jacturâ damnationem hujus populi redimere, interprete B. Huttero. Vel etiam nihil obstat, quin heic distinguamus *inter deletionem privativam & negativam*. Illa quidem præsupponit Inscriptionem: hæc verò neutiquam. Eum delebo, inquit Dominus, qui peccaverit mihi. Atqui Deus ab æterno præcognoverat, qui peccaturus erat. Et quia prævisio erat infallibilis, hinc ne inscripsit quidem, quem peccaturum finaliter præviderat. Hæc autem non-inscriptio dicitur *deletio negativa*, h. e. ut verbo rem dicam, *negatio inscriptionis*. Idem eodem modo explicat Suarez, dicendo, phrasin Scripturæ esse, *negationem per modum affirmationis* explicare, sicut dicitur Deus odio habere, quem non diligit peculiari modo: ita juxta ipsum deleri de libro vitæ nihil aliud est, quàm non scribi in illo.

§. LXXXV. Eadem fidelia dealbamus alterum parietem in eruendo dicti Davidici Psal. LXIX. sensu. Quanquam enim Thomas ad h. l. interpretante Suaresio tr. 2. l. 1. c. xx. dupliciter dicat aliquos in libro vitæ scribi, scil aut *solùm quoad vitam gratiæ temporalis*, aut *quoad vitam gratiæ perpetuæ* h. e. æternæ gloriæ; de illis asserens, posse deleri: de his verò, non posse: melius tamen est, si de ipsa vitâ gloriæ intelligatur. At enim hoc nihil obstante, aliæ adhuc responsiones, quibus hæc objectio solvi possit, sufficiunt. Responsio Thomæ præsupponit aliquem librum vitæ gratiæ, quo de nobis nec temerè quicquam affirmare, nec negare placet. Cœterùm id analogiæ fidei non repugnat, ac si non *de factô*, seu juxta Scripturæ usum, *de possibili* tamen h. e. quatenus Scripturæ non repugnat, concedi potest. Distinctionem antè datam inter deletionem negativam & privativam applicat ad hunc Psalmi in dicto sensum Vazquez, eam optimè quadrare dicens pro-

propter ſequentia verba: Et cum juſtis non ſcribantur. Auguſtinus diſtinguit inter deletionem κατ' ἀλήθειαν & κ. δόξαν, concedit incredulos h. l. deleriè libro vitæ κ. δόξαν, quia ita videntur deleri: negat verò κατ' ἀλήθειαν, quia nunquam inſcripti erant. Quo ipſo reſponſo ipſe Thomas utitur part. 1. q. 24. art. 3. Reſpondeo, inquit, dicendum, quod quidam dicunt, de libro vitæ nullum poſſe deleri *ſecundùm rei veritatem*, poſſe verò *ſecundùm hominum opinionem*. Eſt enim conſuetum in Scripturis, ut aliquid dicatur fieri, quando innoteſcit, & ſecundum hoc aliqui dicuntur eſſe ſcripti in libro vitæ, in quantum homines opinantur eos ibi ſcriptos, propter præſentem juſtitiam, quam in eis vident. Sed quando apparet vel in hoc ſeculo, vel in futuro, quòd ab hac juſtitia exciderunt, dicuntur inde deleri. Quo ſenſu ſenſus dicti Davidici ita explicandus foret: Deleantur h. e. innoteſcat ipſis, ſe non ſcriptos eſſe. Huc pertinet doctiſsima Reſolutio B. Geſneri in Dan. XII. qui triplici reſpectu impios in libro vitæ ſcriptos aſſerit (1.) *ratione mediorum* (2.) *ratione externæ converſationis* (3.) *ratione propriæ perſuaſionis*. Dicuntur ergò deleri, quando palam fit, ipſos media ſalutis contempſiſſe, ſanctitatem falsò jactaſſe & viva membra Eccleſiæ nunquam fuiſſe. Alii diſtinguunt inter *deletionem ex parte DEI & ex parte hominum*, quæ diſtinctio cum priori ferè coincidit: illam impoſsibilem dicunt, hanc verò tum ajunt fieri, quando hominum, qui ſe in librum vitæ ſcriptos eſſe autumant, facta imaginatio falſa eſſe oſtenditur, cujus etiam ſententiæ Thomas eſt, qui dicendum eſſe, aſſerit, quòd *deletio non referatur ad librum vitæ ex parte præſcientiæ*, quaſi in Deo ſit aliqua mutabilitas, *ſed ex parte præſcitorum*, quæ ſunt mutabilia. E quibus reſponſionibus optimam, qui volet, ipſe eligat. Nos priores aſſumimus; poſteriori tamen non rejectâ, ſed quòd illæ præ hac arrident. Videri in hanc rem poſſunt B. Hutt. LL. CC. art. 22. Controverſ. 8. ſpec. q. 6. B. Meiſner. Anthrop. Dec. 2. diſp. 15. Magnif. Dn. Præſes diſp. de Lib. Vit. l. c. Et ſi placuerit, Thomas, Vaſquez, Suarez loc. citatis.

§. LXXXVI. Cœterùm arma cœtera, quibus Huberus hîc

se roborat, multa sunt, sed sine spe victoriæ talia. Loca enim quæ affert, vel loquuntur *de regeneratione & renatis* ut 1. Cor. x, 12. Rom. VIII, 13. quam mutabilem esse i. e. excuti posse, nemo negat. At malè *à regeneratione ad Inscriptionem* in librum vitæ consequentia procedit. V. cap. 3 §. 27. *vel impotentia sunt ad obtinendum*, quod volunt, ut quando Paulus Rom. IX, 3. Optabam, inquit, ego anathema esse à Christo pro fratribus meis. Ubi pariter *à voto Pauli hypothetico ad possibilitatem deletionis* N. V. C. Optat, si fas esset, si liceret, aut si à Deo daretur optio, quod Waltherus interpretatur in Harm. Bibl. in Ep. Rom. IX, p. 1071. quanquam alii tempora & statum Apostoli distinguendo aliter respondeant, ut Hieronymus, Anshelmus, Cajetanus, Becanus, loqui scil. Apostolum de eo tempore, quô adhuc sub Judaismo erat. Illud, quod Apoc. III, 11. habetur; κράτει, ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου intelligendum est non *de coronâ vitæ æternæ, sed ministerii.* Sic Apoc. ult. v. 19. Johannes loquitur de falsis fratribus & hæreticis, qui sanè uti nunquam in librum vitæ scripti sunt, ita nec *propriè* & *privativè* deleri dicuntur, sed *metaphoricè & negativè*, quatenus nunquam inscripti fuerunt.

§. LXXXVII. Nec obstat, quòd Inscripti in librum vitæ *mortaliter* peccare possint. Peccant *mortaliter*, sed non *finaliter* ob Dei veritatem, Christi intercessionem, decreti divini firmitatem & præscientiæ divinæ infallibilitatem: *Super quæ fundamenta salus electorum ita fundata est, ut inferorum portæ adversus eam prævalere nequeant*, uti Formul. Concord. loquitur. Et solida Declaratio: *In prædestinatione nostra salus ita fundata est, ut etiam inferorum portæ adversus eam prævalere nequeant: scriptum enim est: oves meas nemo rapiet de manu mea.* Notatu digna sunt verba Cajetani in Thomam l. c. *Scito*, ait, *quòd ly deleri ex parte deletorum non importat Scripturæ cassationem, sed mutationem de scriptis in non-scriptos.* Et Vazquez cum illo: *deleri de libro vitæ secundum notitiam nihil aliud est, quàm id, quod antea à DEO præsciebatur, non præsciri:* at cum scientia Dei variari nequeat, consequitur, neminem deleri de libro vitæ secundum notitiam. Ut adeò, dicente B. Feurbornio

in

in Anti-Ostorod. disp. 32. p. 483. *impossibile sit inscriptos periri impossibilitate hypotheticâ. Positâ enim hac hypothesi, eos homines ab æternô ad vitam esse ordinatos, quos DEus prævidit perseverantes, hypotheticè impossibile est eos finaliter defecturos, sic enim præscientia DEI falleretur.*

§. LXXVIII. Coronidis locô quæritur, *an quis ante mortem possit in librum vitæ scriptus dici*, quod ex eo videtur negandum esse, quia nemo novit, an quisad finem sit perseveraturus. Resp. *D. inter judicium simplex & conditionatum*. Si de simplici sermo sit, concedendum est, de nemine sciri hoc posse. Interea tamen conditionatè judicare possumus, hunc vel illum certò inscriptum esse, si fidem cum Paulo conservaverit. Benè B. Meisnerus l. c. *De omnibus benè speramus, nihil tamen certi affirmamus, quia aliud charitatis, aliud veritatis judicium est.* Sic teste B. Hunnio de prædest. Paulus de Clemente & reliquis suis cooperariis secundum charitatis regulam ex effectis fidei & indiciis in oculos incurrentibus judicabat: nihilominus inficiari non debemus, potuisse hoc judicium (quô de aliis judicabat Paulus) falli, quemadmodum Demam putabat & in cœlo scriptum esse & salvatum iri: diversum verò docuit ejus à fide defectio. Sufficiat præterea Chrysostomi dictum in Epist. ad Rom. τὸ μὴ θέλειν πάντα τὰ βάθη εἰδέναι μικρὸν καὶ εἰδέναι πενιχρόν. Libenter itaque nesciamus, quæ scire nostra parum refert, an sc. alii in librum vitæ scripti sint, nec ne: modò unusquisque benè de quovis alio cogitet, studeatque pro semetipso, ut cum timore ac tremore salutem conficiat, Phil. II, 12. deque sua perseverantia indubius semper ac perpetuò perpetuam Dei Patris dilectionem ob oculos ponat, fidelem Christi intercessionem consideret, Dei potentiam, ac voluntatem perpendat, atque sic omninò gaudeat, certò certius sibi persuadens, nomen suum in cœlo scriptum esse. Agite gaudeamus, quòd nomina nostra in cœlo scripta sint: hoc gaudium tum verò demum perfectum erit, quando in extremo judicio nomina nostra Deo semper notissima, inque ejus memoria quasi in libro custodita patefient; quando fides nostra ab æterno prævisa & in tem-

pore præstita à Christo Judice commendabitur. Gaudeamus in tempore desiderantes, gavisuri tandem in æternum ac triumphantes

SINE FINE.

LAUS DEO MEO!

HIs, KETNERE, tuum satagis præscribere nomen
Scriptis, quæ mundo commoda dupla ferunt.
Nempe Librum Vitæ monstras; & nomina sanctè
Huic inscripta unquam posse perire, negas.
Dignus es ergo tuum sit scriptum in partibus orbis
Nomen, ut in Vitæ scriptus es ipse Libro.

JOHANNES MEISNERUS, D.

QVantus amor Temet, sacros tractare labores
Ceperit, hæcce satis pagina docta docet.
Hinc Tibi Sionides Musæ pia munera reddent,
Et JOVÆ & Patriæ gratus erisque Tuis.
Macte Tuis cœptis! studium solare laborans,
Nam labor in DOMINO nullus inanis erit.

Ita DN. RESPOND. gratul.

ÆGIDIUS STRAUCH, S.S.
Theol. D. P. P.

SIccine KETTNERUS Doctorum pulpita scandit,
Deq; *Libro Vitæ* verba diserta facit?
O Decus Eusebies, magni PATRIS æmule FILI!
O Scriptum solidô charius ære mihi!
Gratulor hos Ausus! Ita pergito, clare MAGISTER,
Et fies Patriæ Gloria magna Tuæ.

Gratulab. fec.

M. ANDREAS Müller/Pomeranus,
Eccl. Witteb. Diaconus.

Omnes

OMnes dispereunt libri, KETTNERE, quid ergo
Disseris æternùm posse manere tamen?
Scilicet hunc statuis tineas non rodere librum,
Quem nec Grajorum Bibliotheca capit.
Gratulor hanc mentem. Tu perge inscribere VITÆ
Huic LIBRO nomen, perge subinde tuum.

Amici & Convictoris plur. honorandi
felicibus ausis ita acclamare volo
M. HENRICUS Brökelmann/*Dortmundâ-Westph.*

VOx quondam è cœlo subitò delapsa: beati,
I, scribe, in Domino qui moriuntur, ait.
Nempe illa æterni vox est annuncia libri
Quem diâ decorat litera scripta manu.
Hunc, KETNERE, unum Tibi cura est volvere librum,
Ut pateat, multos Te volvisse libros.

CL. DN. M. RESP. Disputationis Autori,
meliori animô quàm versu applaudit
JOHANNES FECHT, Sulzbergâ-Brisgous.

Ad Clarissimum & Pereximium DN. AUTOREM,
ex
Nominis omine bono;
M. KETNER. מקטנר
per
Albam ex parte Rasche Theboth:
בחיר גליון טלה
Electus libri Agni

* * *

אשר כתב את־כל אנשים
בספר טובים או רשעים
לך שם נתן על ספרים
אשר בם יקרא לחיים
מתקן הוא כי לך כאותות
שמך אשרי אשרי לקרות
בחיר גליון תם לטלה
תהי ער־כל עולם במנלה:

Gratulabundus dedi, idq; postulante amicitiæ dulcis jure
DANIEL COLBERG, Dantisc. S.S. Theol. Stud.

Ad

Ad Præclariſsimum Dominum Reſpondentem
Diſp. h. Auctorem.

ET philyris, libroq; librum, Niliq; carentem
Munere perpendis. Quantus is ipſe liber!
Ingens, æternus, liber hic labor ipſe Jehovæ,
Sanctus, Sanctorum nomina ſancta ferens.
Hic vitam ſpondet morituris; ſed morituris
In Domino. Felix, quem liber ille tenet!
Te tenet, & dudum Tibi Cœlica regna reponit;
Te KETTNERE tenet, cognitus ipſe Tibi.
Cognitus ipſe Tibi ſacro duce Teſte, noteſcit
Te duce multorum mentibus hicce liber.
Applaudo cœptis! Sic perges, Portio noſtri
Cordis! Sic pergas! Palma parata Tibi!

Pauculis hiſce
Affectum ſuum erga Præclariſsimum Dominum Reſpondentem, Amicum Suaviſsimum, Conſalinum dulciſsimum teſtari voluit,
SALOMON MöLLERUS, Dant. SS. Th. Stud.

VIrtus ſibi diviniorıs conſcia
Ortûs, ſororq; ſiderum non ſerpere
Inter putres fungos amat: declivia
Nec vallium, ſed ſumma ſemper expetit,
Res arduasq; nititur, quæ indaginis
Sunt altioris, ſedulò ſcrutarier.
Idem videtur comprobare vividæ,
KETTNERE, virtutis Tuæ rara indoles,
Quæ de LIBRO VITÆ librum contexere
Gaviſa, materiâ profectò non minus
Perarduâ, quàm nobili. Quondam clues,
Si ſic olympicum perennè pulverem
Movere perges, atque cinctus laureâ
Vigebis in Famæ theatro, denique
Nomen Tuum viſurus in VITÆ LIBRO.

Hisce Clariſsimo atq; Per-Eximio Domino Reſpondenti, Fautori, Affini atq; Contubernali ſuo ſingulariter honorando applaudere voluit, debuit
JOHANNES CAROLUS NÆVIUS, Chemn. Miſn.

Umg. VI 19

ULB Halle
3
003 144 232

TA-DL
SK 124: NMN 60

VD 17
2

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-386512-p0069-5

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-386512-p0070-7

27.

D. T. O. M. A.

ספר חיים

LIBER VITÆ

factaq; ab æternô

IN EUNDEM INSCRIPTIO,

Disquisitione publicâ Theologicâ,

SUB PRÆSIDIO

VIRI Maximè Reverendi, Magnifici, Amplissimi atq; Excellentissimi,

DN. JOHANNIS MEISNERI,

Doctoris Theologi, Prof. Publ. celebratissimi, Venerandi Collegii Theologici Senioris, Templi omnium Sanctorum Præpositi gravissimi, Synedrii Ecclesiastici Adsessoris dignissimi, meritissimi &c.

Dn. Patroni, Præceptoris, Hospitis ac Promotoris sui πιμαλφεστάτου, ἐντιμοτάτου,

In Electorali Wittebergâ proponebantur

AUTORE

M. FRIDERICO KETTNERO,

Stolbergâ-Misnico.

Ad diem Decembr. M. DC. LXIV.

In Auditoriô Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Offic. Typogr. MICHAELIS Wendt.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-386512-p0071-3